No. 122. 1861.

V. A. LEEUWENS EN ZOON GOES BOEKHANDEL

MIDDELBURGSCHE COURANT.

Donderdag 10 October.

Deze courant verschijnt des dingsdags, donderdags en zaturdags.
Binnen deze gemeente en Vlissingen geschiedt de uitgave den avond te voren ten 8 ure.
De abonnementsprijs per drie maanden is ƒ 3, franco per post ƒ 3,40.
De inzending van advertentien kan geschieden tot tien ure des morgens.

UITGEVERS:
DE GEBROEDERS ABRAHAMS.

De prijs van gewone advertentien is 22 cent per regel; van huwelijks, geboorte- doodbekendmakingen enz. van één tot zes regels ƒ 1,50, voor elken regel daarboven 22 cent; met 35 cent zegelregt voor elke plaatsing. De betaling geschiedt kontant. Buitengewoon groote letters worden berekend naar de plaats die zij innemen.

Bij dit nommer behoort een bijvoegsel, bevattende:

Overzigt der staatsbegrooting voor 1862, (hoofdstukken VIII (vervolg), V en X).

Editie van woensdag avond 8 ure.

Binnenlandsche tijdingen.

Middelburg 9 october.

Het overzigt der staatsbegrooting, waarvan wij sedert eenige dagen telkens een gedeelte mededeelden, is welligt voor vele onzer lezers geen gewenschte lektuur. De opgaaf van de cijfers die het bevat schrikt vermoedelijk menigeen van de lezing af, en toch hebben we getracht het overzigt zoo in te rigten dat het geen dorre opgave blijft, maar dat bij elk hoofdstuk het belangrijkste uit de memorie van toelichting in het kort is zamengetrokken. Zij bevat menige merkwaardige bijzonderheid en we hopen daarom, zelfs al mogt het ons niet gelukt zijn aan ons uittreksel een aangenamen vorm te geven, dat het niet geheel aan de opmerkzaamheid ontgaan zij.

Tot de zaken echter, waarop wij in het bijzonder de aandacht willen vestigen, behoort in de eerste plaats de mededeeling door de regering gedaan, in de memorie tot het hoofdstuk marine behoorende (zie het bijvoegsel van ons vorig nommer). Zij maakt ons bekend met het plan om eene der rijkswerven, die van Vlissingen, op te heffen, omdat het te groot aantal werven eene te uitgebreide administratie vordert en het personeel te veel verdeeld is voor spoed vereischende werkzaamheden.

Deze tijding is zeker voor Vlissingen even onverwacht als teleurstellend. De opheffing der werf kan van te veel invloed zijn op de welvaart dier gemeente, dan dat niet het eerste berigt reeds bekommering zou te weeg brengen. In verhouding tot de bevolking is het talrijk personeel, aan den scheepsbouw aldaar verbonden, van zoo groot gewigt dat menigeen de opheffing dezer instelling alseen voorbode van den ondergang dier stad zal beschouwen.

Zoodanige voorstelling achten we geheel overdreven, al erkennen we volmondig dat door den voorgenomen maatregel, tijdelijk althans, groot nadeel kan worden te weeg gebragt. Voor het oogenblik evenwel is elke vrees voorbarig. Het is er nog ver van daan dat het plan van den tegenwoordigen minister van marine kan worden ten uitvoer gelegd, al onderstellen wij dat er zich geene bezwaren zullen voordoen die er verandering in brengen. Maar al mogt ook later tot de opheffing worden overgegaan, wij zouden daarin voor Vlissingen nog geen onherstelbaar verlies zien. Roekeloos zal zeker niet worden gehandeld: de opheffing zou ongetwijfeld worden in verband gebragt met andere werkzaamheden, welke aan die stad een meer zekere welvaart, een geheel onafhankelijk bestaan moesten verschaffen. De regering zelve heeft er op gewezen, dat bij de voltooijing van den zeeuwschen spoorweg de werf tot een entrepôt kan worden ingerigt. De voltooijing van dien weg mogen wij thans met grond verwachten. Zij zal eene bedrijvigheid en welvaart doen ontstaan waardoor een belangrijk verlies spoedig kan worden vergoed: eene welvaart die kracht vordert maar ook wederkeerig kracht schenkt. Men verliest dikwijls te veel uit het oog, dat de voordeelen door handel en nijverheid verkregen oneindig belangrijker en zekerder zijn, dan die welke uit het bezit van rijksinstellingen voortvloeijen: de laatste zijn dikwijls oorzaak dat men, op het bezit te veel vertrouwende, minder de krachten aan ondernemingen wijdt en zelfs tot traagheid vervalt. Bij het levendige bedrijvige Vlissingen is dit zeker nog niet op te merken, maar wij vragen of ook daar de toekomst den regel niet zou bevestigen.

Ziet men in ons vaderland niet twee sterk sprekende voorbeelden die ten gunste van onze stelling pleiten? Amsterdam bezit een aantal rijksinstellingen, heeft vele hulpbronnen die uit vroegeren tijd dagteekenen, maar de ondernemingsgeest vertoont er niet de opgewektheid van het jongere Rotterdam dat, partij trekkende van de gunstige ligging, door eigene krachten zich den rang heeft verworven dien het onder de voorname handelsteden inneemt, en zijne ontwikkeling dagelijks ziet aangroeijen. Ook Vlissingen kan zonder behoud der marinewerf eene schoone toekomst te gemoet gaan.

— Dikwijls is reeds in deze courant melding gemaakt van de zaak der engelsche koloniale bank, tegen jhr. W. R. Boddaert, die onder de firma Boddaert & comp. zich gekwalificeerd heeft als directeur eener te Middelburg opgerigte negotiatie ten behoeve van diverse planters in Rio Essequebo en Demerary. Het laatst werd deze zaak door ons besproken in ons nommer van 5 september ll., waarin wij mededeelden dat hangende het hooger beroep bij het provinciaal geregtshof in Zeeland door de appellante is gevraagd een verhoor op vraagpunten. Ter teregtzitting van 4 september werden deze door den advokaat der appellante, mr. P. J. G. van Diggelen, nader toegelicht als ter zake dienende; waarop door den prokureur des geïntimeerden, den heer P. Rekker, regt op de stukken werd gevraagd.

Gisteren is door het hof uitspraak gedaan over den incidentelen eisch, en verklaard dat het verhoor op de volgende vragen werd toegestaan:

1. Of de geïntimeerde niet moet bekennen, dat hij zelfs reeds in 1848 heeft verklaard, dat de betrekkingen van commissarissen der negotiatie waarvan hij zich directeur heeft gekwalificeerd, waren vervallen?

2. Of hij verder niet eveneens moet bekennen, dat hij na de beweerde nederlegging van en zijn ontslag uit de betrekking van directeur, aan den agendaris Canzius te Georgestown orders gaf; dat hij zich dus ook daarna als directeur bleef gedragen?

3. Dat hij, niettegenstaande die nederlegging der betrekking van directeur, aan den agendaris heeft geschreven dat hij de belangen der negotiatie bleef waarnemen?

4. Dat hij na dien tijd waarden van den agendaris heeft genoten en geënd? en verder:

5. Of de geïntimeerde weet op te geven wat zijn: *a.* geïnteresseerden, *b.* wat aandeelhouders, *c.* wat obligatiehouders?

De laatste woorden dezer vraag, zoo als zij oorspronkelijk door de appellante gesteld was, bevattende de bijvoeging „achter welke hij zich tracht te verschuilen" werden door het hof, als niet ter zake dienende, verworpen.

Verder werd ook de volgende vraag goedgekeurd: Of de geïntimeerde niet moet erkennen, dat in de vergadering van zoogenaamde geïnteresseerden, waarin besluiten werden genomen, waarop geïntimeerde zich wil beroepen, steeds eenige personen tegenwoordig waren door hem aangezocht of gelast, die volstrekt niet het minste belang bij de zaak hadden.

De laatste door de appellante voorgestelde vraag eindelijk, werd door het hof niet toegestaan, als niet ter zake afdoende en bovendien eene strikvraag bevattende. Zij luidde als volgt: Of de geïntimeerde eindelijk niet eveneens moet erkennen, dat nimmer door hem eenige daad is gepleegd of kennisgeving is gedaan, waaruit derden zouden hebben moeten opmaken dat zij, met hem handelende, in resultaat bedrogen zouden uitkomen en op niemand verhaal hebben?

Om op de vragen welke het hof oordeelde als ter zake dienende, te worden gehoord, gelastte het den geïntimeerde te verschijnen ter teregtzitting van dingsdag 5 november e. k.

Tot onderwijzer op de teeken-akademie alhier is dezer dagen aangesteld de heer J. F. Schutz.

In L'echo du parlement lezen wij het volgende: Men verzekert dat Z. M. de koning der Nederlanden een bezoek zal afleggen bij den koning van Belgie. De zamenkomst der beide vorsten zal, naar men gelooft, te Luik plaats hebben.

Naar men verneemt heeft de meerderheid der leden van de tweede kamer, welke aan het onderzoek in de afdeelingen van de voordragt ter onteigening ten behoeve van den spoorweg van Leiden naar Woerden hebben deel genomen, zich er tegen verklaard.

De minister van marine heeft ll. zaturdag, vergezeld van zijnen adjudant, de marine-etablissementen te Willemsoord geïnspecteerd.

---

* Men schrijft ons uit Dordrecht:

Ll. zaturdag is de heer B., beëedigd klerk op het kantoor van den ontvanger der directe belastingen, naar het huis van arrest alhier overgebragt, beschuldigd van ontvreemding van eene aanzienlijke som, onder het beheer van den vorigen waarnemenden ontvanger gepleegd. De beklaagde heeft reeds zijne geheele schuld bekend. De zucht tot het maken van groote verteringen en het voeren van eene kostbare levenswijze, hebben den 21jarigen jongeling, met wien velen om zijne voorkomendheid en goedhartigheid ingenomen waren, doen vallen, terwijl het onopgemerkt blijven van zijn misdrijf hem steeds verder deed gaan. Men is hier algemeen begaan met zijn lot, te meer omdat de zaak op het punt was geregeld te worden en gesust, toen de justitie tusschenbeiden kwam en alle maatregelen, bereids genomen tot dekking van het te kort, verijdelde.

Het voornemen bestaat, den heer H. G. van de Sande Bakhuijzen, civiel-ingenieur en doctorandus in de wis- en natuurkundige wetenschappen, als tweeden observator aan de sterrewacht te Leiden te benoemen.

Te oordeelen naar de scheepsvrachten met bloembollen, die, in kisten en manden gepakt, in de vorige maand van Haarlem langs den Vliet naar Rotterdam vertrokken, was de verzending dit jaar aller belangrijkst. De waarde van die verschillende partijen kan uiterst moeijelijk berekend worden, maar zeker is het dat zij verscheidene duizende guldens bedraagt. Te Rotterdam worden die bloembollen verpakt en uitgevoerd en het wekt verbazing als men verneemt welk een gewigtige handel er in dat vak steeds op Duitschland, Rusland en Engeland gedreven wordt.

Te Rotterdam blijft de aanvoer van aardappelen uit het buitenland aanhouden. Dagelijks worden uit Engeland en Schotland groote partijen door stoombooten aangebragt, en ook uit Duitschland bevinden zich thans aldaar vele schepen met volle ladingen. Sinds eenigen tijd heeft men daar in praktijk gebragt om in plaats van per mud te meten, 70 ned. ponden te wegen, dat als een zuiverder maatstaf te beschouwen is. De buitenlandsche aardappelen worden f 4 a f 4,50 per 70 pond verkocht, terwijl de zoogenaamde Jannen, die dit jaar om hunne puike kwaliteit, zeer gezocht zijn, van f 5,25 tot f 5,50 gelden, met gretige koopers. Algemeen gelooft men echter, dat de prijzen binnen kort verminderen zullen.

De uitvoer naar Groot-Brittanje, van zeeuwsche, westlandsche en overmaassche ajuin vindt thans op uitgebreide schaal plaats. Met de zaturdag morgen derwaarts vertrokken stoombooten van Rotterdam, rekent men dat 10,000 mudden in balen en manden zijn uitgevoerd van f 2,60 tot f 2,80 per mud. De appelen uitvoer is betrekkelijk gering en men besteedt voor uitvoer f 5,20 a f 5,50 naar soort en kwaliteit.

Benoemingen en besluiten.

MARINE. Benoemd tot officier van gezondheid der 3e klasse bij de zeemagt, de heer C. Enthoven, heel- en vroedmeester te 's Gravenhage, met ingang van 16 october.

LEGER. Overgeplaatst in rang en ancienneteit bij de infanterie van het leger in Oost-Indie, de 2e luitenant jhr. A. Wttewaal van Stoetwegen, van het 7e regement infanterie.

RIDDERORDEN. Benoemd tot kommandeur der orde van de Eikenkroon jhr. C. F. Goldman, goeverneur der moluksche eilanden, en tot officieren dier orde de heeren W. A. Duvelaar van Campen, assistent-resident van Sarapoea en Haroekoe, A. P. van Leeuwen, assistent-resident van Hila en Laricke, alsmede de heeren de Peellaert, gepensioneerd luitenant-kolonel, en Portaels, kunstschilder, beide in Belgie; tot ridder der zelfde orde de heer Lambotte, geneesheer in Belgie.

KROONDOMEIN. Benoemd tot rentmeester van het kroondomein, met ingang van primo november: te Hulst, in plaats van wijlen den heer H. M. Lange, de heer G. J. van Oosterhoudt, thans rentmeester te Schiedam; te Schiedam de heer B. Frieswijk, thans ambtenaar bij de administratie van voormeld domein.

Kerk- en schoolnieuws.

Ten gevolge van het vertrek van den heer J. Vermeer Az., naar Genemuiden, en het bedanken van den heer J. C. K. Nonhebel, predikant te Op- en Neder-Andel, heeft de kerkeraad van Koudekerke, met medestemming van den ambachtsheer, jhr. mr. A. P. van Doorn van Koudekerke, dingsdag jl. het twaalf-, zes- en drietal van predikanten aangevuld met den heer F. W. Smits, predikant te Uitwijk en Waardhuizen, en daarna met eenparige stemmen beroepen den heer Gerard Michiel Hogerzeil, te 's Heer Abts- en Sinoutskerke.

— Tot predikant bij de nederduitsche hervormde gemeente te Gapinge is beroepen de heer H. Vermaas, kandidaat bij het provinciaal kerkbestuur van Gelderland.

Marine en leger.

* Men schrijft ons Vlissingen 9 dezer.

Gisteren is alhier ter reede gearriveerd Zr. Ms. rader-stoomschip Cycloop, komende van Hellevoetsluis met het stoomfregat de Ruijter, hetwelk hier verder moet worden afgetimmerd en in orde gebragt. Heden voormiddag zal het fregat door den Frans Naerebout op de haven gesleept worden.

De schooner De wesp is ll. maandag buiten dienst gesteld en de ekipage op het wachtschip alhier overgegaan.

— Naar men verneemt wordt de officier van gezondheid 1e klasse L. Rauther, thans op het wachtschip te Vlissingen, met 1 november vervangen door den officier van gezondheid 1e klasse W. Ruisch.

— Met den 15 dezer worden op non-activiteit gesteld de volgende officieren, uitmakende den état-major van Zr. Ms. drijvende batterij Neptunus, liggende te Nieuwediep, kapitein ter zee W. A. de Gelder, kommandant; luitenant ter zee

1e klasse J. B. Everwijn, 1e officier; luitenants ter zee 2e klasse P. Swaan, A. J. Cosijn en jhr. C. G. J. Barnaert; officier van gezondheid 1e klasse W. Ruisch; officier van administratie 1e klasse J. S. Spanjaard.

— Zr. Ms. stoomschip Bromo, onder bevel van den kapitein-luitenant ter zee J. M. I. Brutel de la Rivière, is in den namiddag van 6 dezer van de reede van Hellevoetsluis naar zee vertrokken, ter opvolging zijner bestemming naar Oost-Indie.

— Door Z. M. is bij een onlangs genomen besluit het 2de lid van het besluit van den 9 december 1836 no. 7, waarbij onder anderen is bepaald dat geen ongehuwde 2de luitenants voor de indische dienst benoemd, voor hun vertrek naar Indie een huwelijk hier te lande zullen mogen aangaan of daartoe zelfs eenige toestemming verzoeken, om het even of zij aan de vereischten al of niet mogten kunnen voldoen, ingetrokken en buiten werking gesteld.

Burgerlijke stand.

Middelburg.

Eerste huwelijksafkondiging den 5 dezer: P. Engelse, wedn. 43 j., met J. Mink, wed. 34 j. J. Janse, jm. 27 j., met C. K. Bosschaart, jd. 27 j. J. Hector, jm. 25 j., met J. P. Poley, jd. 20 jaar.

Vlissingen, van 28 september tot 5 october.

Gehuwd: A. Swennen, jm. 33 j., met A. J. Baljeu, jd. 35 j. W. Mens, wedn. van A. Smink, 29 j., met P. van der Weele, jd. 22 j.

Bevallen: E. Hageman, geb. Tanis, z. E. van Slooten, geb. Meurs, d. P. A. Sleyter, geb. de Zeure, z. J. van Biemen, geb. Nobels, z. A. Struyke, geb. J. Meba, z.

Overleden: W. F. H. Borlée, z. 3 m. J. van Dongen, z. 2 j. A. Willemse, z. 5 m. J. van Oosten, z. 13 m. I. D. Launsbach, man van I. M. Bos, 40 j.

Goes, van 28 september tot 5 october.

Gehuwd: G. J. van der Made, jm. 26 j. met J. C. Klemkerk, jd. 28 j.

Bevallen: C. Beuns, geb. Janson, z. E. C. Briels, geb. van Calsteren, d. A. P. Smolders, geb. van der Does, d. C. Bruinzeel, geb. de Wilde, z. G. Kromme, geb. Smit, d.

Overleden: J. E. Wisse, d. 7 m. S. Mange, d. 6 m. J. W. van der Visse, z. 2 m. M. van Waarde, vrouw van D. Nonnekes, 66 j. G. Krijger, d. 3 j.

Zierikzee, van 28 september tot 5 october.

Gehuwd: C. Henning, jm. 29 j. met P. C. de Graaf, jd. 22 j. J. van der Have, jm. 47 j. met M. Smit, jd. 28 j. M. de Wit, weduwn., 40 j. met C. van Oorschot, wed. 36 j. L. Anker, jm. 26 j. met B. Swityng, jd. 22 j. L. de Bruine, weduwn. 30 j. met J. H. Smit, jd. 32 j. J. Bethe, jm. 31 j. met J. H. Bakker, jd. 36 j.

Bevallen: M. Roskam, geb. Vermeule, d. M. W. Bolle, geb. van der Baard, d. M. Arendse, geb. Brandenburg, d. M. M. Mulock Houwer, geb. van Andel, z. M. C. Appels, geb. Rombouts, d. J. J. Teyen, geb. Leunis, d. C. A. de Vos, geb. Kenters, 1 z. en 1 d. E. Aleman, geb. Gans, levenloos.

Overleden: J. van Stappen, weduwn, 76 j. M. Simmers, d. 20 m.

Thermometerstand.

7 oct. 's av. 11 u. 62 gr.
8 „ 's morg. 7 u. 58 „ 's midd. 1 u. 70 „ 's av. 11 u. 57 gr.
9 „ 's morg. 7 u. 54 „ 's midd. 1 u. 66 gr.

Staten generaal.

TWEEDE KAMER.

Zitting van 8 october.

Onder meerdere wetsontwerpen zijn ingekomen: een omtrent het beheer der gelden, bestemd voor den aanleg van staatsspoorwegen; een tot vaststelling der begrooting van uitgaven voor den aanleg van staatsspoorwegen, dienst 1860 en 1861.

Voorts is mededeeling gedaan van de benoeming van rapporteurs voor eenige wetsontwerpen. Voor hoofdstuk I der staatsbegrooting zijn gekozen de heeren: de Raadt, Thorbecke, Heemskerk Azn., Luyben en Betz.

De vergadering heeft, op voorstel des voorzitters, beslist dat de in het vorige zittingjaar onafgedaan gebleven onderwerpen, voor zoo verre deze geene voorstellen des konings betreffen, in dit zittingjaar verder behandeld zullen worden.

De commissie benoemd tot onderzoek van het verslag der algemeene rekenkamer over 1860 heeft deswege, bij monde van den heer Betz, verslag uitgebragt. Over de daarbij voorgestelde conclusie zal nader beslist worden.

Buitenlandsche tijdingen.

Noord-Amerika.

De officieren in dienst der unie hebben getracht een afschuwelijk gebruik af te schaffen, hetwelk bij gelegenheid van den tegenwoordigen burgeroorlog door den zuidelijken vijand is ingevoerd: wij bedoelen de gewoonte om op de voorposten of de schildwachten te schieten. Generaal Mac-Clellan heeft een dagorder uitgevaardigd, waarbij hij deze handelwijze als barbaarsch en onteerend verbiedt. Men betwijfelt dat de officieren van het leger der oproerlingen dit voorbeeld volgen zullen.

Het gerucht loopt dat president Lincoln op generaal Fremont vertoornd is, daar deze Lexington weerloos heeft gelaten, en dat de generaal zal geroepen worden om zijn gedrag ten opzigte dier stad te regtvaardigen.

Volgens het dagblad New-York herald beraamt het goevernement verscheidene togten over land en zee tegen het zuiden; het zou tot deze aanvallen 150,000 man en 3000 transportschepen gebruiken. Deze geduchte krachten zouden moeten dienen om den katoenoogst in de verschillende depots in handen te krijgen, zoo dat het goevernement zich vleijen zou tegen 1 januarij twee millioen balen ter beschikking van Engeland en Frankrijk te kunnen stellen. Van ganscher harte wenschen wij dat die onderneming gelukken moge, maar vreezen dat, gelijk de russen in het begin van deze eeuw bij hunnen terugtogt uit Moskou deze groote stad aan de vlammen prijs gaven, de oproerlingen uit het zuiden eveneens liever hunnen oogst verbranden, dan dien aan den vijand uitleveren zullen.

Overeenkomstig de gebruiken van een krachtig en vrijheidlievend volk, hetwelk waarachtig belang stelt in den gang der openbare aangelegenheden en de roemrijke gewoonte heeft over zijn eigen lot te beschikken, worden, naar aanleiding van den tegenwoordigen bloedigen burgeroorlog, vooral te New-York, talrijk bezochte meetings gehouden. Opmerkelijk is het dat in deze vergaderingen de partij des vredes steeds hartstogtelijk wordt aangevallen: men wil volstrekt van geene vreedzame afscheiding van het zuiden weten, en teregt, meenen wij, daar immers zoodanige toegevendheid een schandelijk verraad zou zijn, tegen de talrijke bewoners van het zuiden gepleegd, die tegen de uitbreiding der slavernij en voor het behoud der unie gestemd zijn.

In den staat Indiana heeft een ontzettend onheil plaats gegrepen. De spoorbrug in de nabijheid van Huron bezweek toen een trein, welke troepen vervoerde, er over ging. Meer dan 100 soldaten werden gedood of gewond. Voorloopig heeft men slechts 30 lijken kunnen vinden. De brug was weinige dagen te voren nog onderzocht; men vreest dus dat dit onheil door misdadig opzet bewerkt is.

New-York 27 september. De generaal Lane heeft te Papensville een korps van de geconfedereerden geslagen. Bij die gelegenheid heeft hij hunne tenten en het rijtuig van den generaal genomen. Mac Culloch bevind zich met 15000 man op 15 mijlen afstand van het fort Scott. Eene maritime expeditie, onder bevel van den commodore Sherman, zal binnen drie weken naar het zuiden vertrekken.

Mexico.

In afwachting dat de onderhandelingen tusschen Frankrijk, Engeland en Spanje over eene interventie in Mexico tot een besluit hebben geleid, neemt de fransche regering reeds de noodige maatregelen om te kunnen handelen. Volgens La patrie heeft de minister van marine bevel gegeven om een naar Mexico te zenden eskader in gereedheid te brengen. Het bevel er over zal aan den admiraal Jurien de Lagravière worden opgedragen.

Engeland.

Londen 5 october. H. M. heeft thans de officiële benoeming geteekend van den graaf van Clarendon tot haren buitengewonen ambassadeur bij den koning van Pruissen, ter gelegenheid van diens krooning.

— The morning post bevat een nieuw artikel over het bezoek van den koning van Pruissen aan Napoleon. Dit blad, en hierin verschilt het niet weinig van de heftige Times, keurt de zamenkomst goed. Het gelooft niet dat de beide soevereinen van plan zijn zekere politieke vraagstukken te behandelen, wier oplossing niet kan plaats hebben zonder medewerking van andere mogendheden. Naar zijne meening heeft koning Willem geen ander voornemen dan om op zijne beurt den keizer eene visite te maken. Echter meent dit blad dat het bezoek de banden tusschen Pruissen en Frankrijk zal versterken.

— Sinds geruimen tijd doet men in Engeland pogingen om de katoenkultuur zoo in Engelsch-Indie als elders te bevorderen, ten einde voortaan niet meer van de amerikaansche bezendingen afhankelijk te zijn. De gevolgen hiervan zijn dat men nu reeds eene grootere hoeveelheid uit de kolonien bekomt dan vroeger het geval was, toen ruim ¾ der ruwe katoen die in Engeland werd verbruikt uit de Vereenigde Staten kwam. Thans heeft zich eene nieuwe kompagnie gevestigd onder den titel van: „The Queensland cotton company," met het doel om in Queensland 3000 acres grond te koopen om deze voor de katoenkultuur te gebruiken.

— De admiraliteit heeft bekend gemaakt dat er te Chatham eene openbare verkooping zal plaats hebben van 15 of 16 houten oorlogschepen van verschillende grootte. Deze maatregel is noodzakelijk geworden door dat de dokken daarmede gevuld zijn en het noodig is ruimte te maken, ten einde gepantserde schepen te kunnen op stapel zetten en uitrusten. Aan de wapening der reeds bestaande gepantserde fregatten en schepen van minderen rang, met Armstrong-kanonnen (100 ponders) wordt druk gewerkt.

Rusland.

Te Crelatz, een poolsch grensstadje, is den 5 dezer een oproer uitgebroken; de russische standaard werd omver gehaald en vervangen door de poolsche vlag. Betreurenswaard is het dat ook bij deze gelegenheid wederom bloed is gestort. De burgemeester namelijk werd door de oproerlingen gedood.

Duitschland.

Weenen 5 october. De weener dagbladen verklaren dat er niets bekend is omtrent een bezoek des konings van Pruissen in deze stad. Uit Berlijn spreekt men het insgelijks tegen.

— De minister van financien heeft aan het bestuur der bank kennis gegeven dat de uitgifte van bankbiljetten, die in de vorige maand met 10 millioen is vergroot, niet verder mag vermeerderd worden.

— De geruchten dat graaf Rechberg zal aftreden vinden meer en meer geloof.

— Bij de kamer der afgevaardigden is een ontwerp eener nieuwe en vrijzinnige drukperswet in behandeling: wordt het aangenomen, dan zal de regering alleen repressieve maatregelen kunnen nemen, daar alle preventieve zonder eenige uitzondering uit dit ontwerp zijn weggelaten.

De commissie der zelfde kamer die belast was met het opstellen van bepalingen omtrent de waarborgen voor persoonlijke vrijheid en voor onschendbaarheid van woonplaats, heeft aan de vergadering twee ontwerpen aangeboden waarbij wordt verboden een burger te arresteren zonder gemotiveerd bevel van den regter; alleen betrapping op heeter daad maakt hierop uitzondering. Verder is huiszoeking zonder regterlijk bevel niet geoorloofd dan wanneer er gevaar in de woning aanwezig is, in welk geval een schriftelijk bevel van de policie of van het hoofd van het gemeentebestuur voldoende is.

Berlijn 6 october. Onder de vertegenwoordigers der verschillende vorsten bij de op handen zijnde krooning des konings zal geen gezant van Frans II gezien worden, hoezeer bij den gewezen koning het plan wel bestaan heeft om zich te doen representeren. De pruissische regering heeft echter, toen dit voornemen haar te kennen werd gegeven, met het italiaansche kabinet hierover onderhandelingen aangeknoopt, waarvan het gevolg is dat de italiaansche gezant de plegtige krooning zal bijwonen als vertegenwoordiger van koning Victor Emmanuel, doch niet als gezant van den koning van Italie. Tot deze uiterst fijne onderscheiding meende men zijne toevlugt te moeten nemen omdat Pruissen er nog niet toe is kunnen overgaan het italiaansche koningrijk te erkennen.

Deze erkenning wordt echter door het dagblad van Turin als spoedig aanstaande beschouwd. Het meent dat het vertrek naar Frankfort van St. Simon, den pruissischen zaakgelastigde te Turin, hiermede in verband staat. Te veel waarde hechte men echter niet aan de mededeeling van genoemd blad, die door andere italiaansche bladen wordt tegengesproken. Immers, het vertrek van St. Simon, de basis waarop zijne meening rust, is slechts een gerucht, dat nog nadere bevestiging vereischt.

— De dagbladschrijvers zullen bij de krooning te Koningsberg worden toegelaten; zelfs meent men dat hun de gelegenheid tot vrijen overtogt van Berlijn derwaarts zal gegeven worden. Dit eerste blijk van waardering der pers door de regering, is men, volgens de Volkszeitung, aan de koningin verschuldigd.

Bij zijne terugkomst te Berlijn zal de koning worden begroet door een aantal eere-dames, waaronder zich bevinden 112 maagden beneden de 20 jaar, alle uitmuntende door schoonheid, door beschaving en door het niet dragen der crinoline, welke voor deze gelegenheid werd verboden.

Hongarye.

Wordt ons menig krachtig protest van Hongaryes inwoners tegen de oostenrijksche regering medegedeeld, ook de uitgewekene hongaren zitten niet stil. Eene partikuliere depeche uit Genua meldt eene belangrijke tijding hieromtrent. Kossuth, de gewezen hongaarsche dictator, heeft eenige leden van den pesther landdag, verschillende oud-ministers, alsmede de bekende generaals Klapka en Turr opgeroepen om eene vergadering te Genua te houden ten einde te beraadslagen wat hun te doen staat in betrekking tot hun vaderland. Op de vergadering is men tot het besluit gekomen dat althans voor het oogenblik de kans niet gunstig is om eene herstelling der hongaarsche republiek te beproeven. Men besloot daarom aan de natie drie kandidaten voor te stellen, ten einde hieruit dengene te kiezen die den troon van Hongarye zal beklimmen, wanneer dit land tot een zelfstandig koningrijk zal verklaard zijn. Onder de kandidaten bevindt zich de prins de Crouy, die den heiligen Stefanus onder zijne voorouder stelt, en met wien de demokratische partij bijzonder ingenomen is.

Eene tweede en meer algemeene vergadering van hongaarsche uitgewekenen heeft den 5 dezer plaats gehad, waarop verklaard werd dat de troonsbeklimming van den prins de Crouy alleen in staat is om in Hongarye de rust, de welvaart en de nationale onafhankelijkheid te herstellen.

— De bekende napoleontisch gezinde schrijver La Guéronnière is naar Pesth vertrokken; men zegt met het plan om de hongaarsche kwestie in het land zelf te onderzoeken. Eene groote menigte, waaronder verschillende deputaties, hebben hem aan het spoorwegstation opgewacht; echter te vergeefs, daar de fransche reiziger den trein te Waitzen reeds verlaten had. Men is thans van plan hem eene serenade te brengen.

Naast deze demonstratie staat eene uiting der openbare meening te Triest, welke niet van belang ontbloot is. De gemeenteraad aldaar heeft namelijk besloten dat voortaan het onderwijs op de scholen in de italiaansche taal zal plaats hebben. Toen het voorstel hiertoe werd voorgelezen, hebben de digt bezette tribunes luide haren bijval getoond.

— Voortdurend grijpt men gretig alle gelegenheden aan, die slechts eenigermate dienen kunnen om van eene vijandelijke gezindheid tegenover Oostenrijk te doen blijken. Buiten weten der regering is op den 5 october te Pesth eene lijkdienst gevierd ter nagedachtenis van de hongaarsche generalen, die in het jaar 1849 op genoemden dag zijn ter dood gebragt. De oud-officieren der honveds waren bij deze plegtigheid tegenwoordig; te midden van het diepste stilzwijgen had zij plaats.

Belgie.

Verleden zondag is te Gend eene meeting van werklieden gehouden welke bijgewoond werd door 1600 personen, waaronder zich ook advokaten, studenten en anderen bevonden. De vergadering was bijeengekomen met het doel om de vraag te behandelen of men zich al dan niet met een adres aan de regering behoorde te wenden over het handelstraktaat tusschen Engeland en Belgie. Er werd besloten zich niet tot de regering te wenden met het verzoek om het traktaat met Engeland te bespoedigen. Daarnevens werd echter verklaard dat de vereeniging zich in geenen deele zoude inlaten met eenige manifestatie tegen het vrijhandelsbeginsel.

Frankrijk.

Parijs 7 october. De koning van Pruissen is gisteren avond ten 6 ure te Compiègne aangekomen en door den keizer aan het station van den spoorweg ontvangen. Beide vorsten waren in burgerkleeding en begaven zich naar het paleis in een rijtuig zonder escorte, terwijl de toeschouwers de kreten deden hooren: Leve de koning! Leve de keizer! Voor het paleis waren de zouaven in twee linien geschaard. H. M. de keizerin en de

jonge prins, vergezeld van eene eeredame, verwachtten den koning onder aan den grooten trap in de vestibule. Toen de koning naderde, ging de keizerin Z. M. tot aan den stoep te gemoet. De koning kuste H. M. de hand, liefkoosde den jongen prins en gaf vervolgens H. M. den arm. HH. MM. begaven zich toen tusschen twee rijen cent-gardes naar hare appartementen. Des avonds was er groot diner en heden is er eene jagtpartij.

— De Moniteur deelt ons eene circulaire mede door den heer de Persigny, minister van binnenlandsche zaken, aan de prefekten toegezonden. Dit stuk heeft tot doel aan de departementen de maatregelen te doen kennen, die het goevernement voorloopig genomen heeft tot uitbreiding der plattelands wegen. Men zal zich herinneren dat de keizer onlangs het plan heeft geopenbaard bij het wetgevend ligchaam eene wet in te dienen, die zou strekken om 25 millioen franken aan de uitvoering van genoemd doel te besteden. Daar echter de toekenning van deze som noodzakelijk op de opening der aanstaande zitting wachten moet, en het goevernement meent niet langer de verwerkelijking van de zoo dringend en herhaaldelijk uitgedrukte wenschen der plattelands bevolking te mogen uitstellen, is aan den minister voorloopig een krediet van twee millioen toegekend. Dit geld zal tusschen de verschillende departementen en gemeenten verdeeld worden en tot dadelijke aanvaarding van den arbeid strekken moeten.

— Te Marseille zijn in de twee laatste dagen 140,000 mud graan aangevoerd, terwijl meerdere aanvoeren worden verwacht. De prijzen waren dalende. Dit laatste wordt ook uit bijna alle departementen gemeld; de daling is gemiddeld fr. 2,— per mud.

— De Moniteur bevat een artikel dat bestemd is om de overdreven onrust, welke veroorzaakt wordt door de slechte graanoogst, te doen bedaren. Het blad vestigt de aandacht op de groote toevoer van buiten 's lands, en op de belangrijke voorraad die zich in het noorden van Europa bevindt. Het besluit waartoe de Moniteur komt, is dat de rijzing der prijzen niet lang stand zal houden.

Turkye.

Reeds hebben wij met een enkel woord van een manifest gesproken door den turkschen minister van buitenlandsche zaken aan de europesche kabinetten toegezonden, in hetwelk de Porte het plan openbaarde om Montenegro gestrengelijk te tuchtigen wegens zijne herhaalde rooftogten op turksch gebied. Meer dan eene maand is verloopen sedert de uitvaardiging van genoemd manifest en Omer-pacha is nog niet met zijn leger de grenzen overgetrokken. Welligt moet de reden van deze schijnbare traagheid gezocht worden in de ontevredenheid, die te midden der ottomansche troepen heerscht wegens het uitblijven der achterstallige soldij. Volgens de laatste tijdingen heeft Turkye thans zelfs eene schrede gedaan om den oorlog geheel te voorkomen: het zou aan Montenegro hebben voorgesteld de blokkade van genoemd vorstendom op te heffen, mits de prins en zijne senatoren zich schriftelijk willen verbinden voortaan het ottomansche grondgebied niet te bestoken. Daar echter dit aanbod door Montenegro onvoorwaardelijk van de hand zou zijn gewezen, is het waarschijnlijk dat de strijd een ernstiger karakter nemen en de veldtogt eindelijk inderdaad geopend zal worden.

Italie.

Bij gelegenheid van de benoeming van verscheidene kardinalen op den 30 september heeft de paus eene toespraak tot het consistorie gehouden, waarin hij, gelijk bij vroegere dergelijke omstandigheden, de hevigste en bitterste taal tegen het goevernement van Victor Emmanuel deed hooren. Hij betreurde de groote rampen door Sardinie over de kerk gebragt, sprak over de gewelddadige verdrijving van den kardinaal-aartsbisschop uit Napels, over de verbanning en in hechtenisneming van verscheidene bisschoppen en priesters, over de opheffing der kloosters, den schandelijken roof aan de tot den bedelstaf gebragte geestelijken gepleegd, over de bandelooze pers-vrijheid, over den treurigen toestand der scholen, van welke de godsdienst stelselmatig geweerd wordt. Vervolgens klaagde de romeinsche kerkvorst over de diepe ellende van het koningrijk Napels: steden en dorpen waren aldaar in de asch gelegd, eerlijke geestelijken en tallooze burgers gevangen gezet en vermoord, en dat alles niettegenstaande de plegtige verklaring dat de kerk volkomene vrijheid zou genieten. Ook in Mexico en Nieuw-Grenada eindelijk, werd de kerk, volgens het zeggen van den paus, door hevige plagen bezocht, maar met voldoening mogt hij daarentegen hulde brengen aan de standvastigheid van het katholieke episkopaat, de edelmoedigheid door de geloovigen aan den heiligen stoel betoond en de gehechtheid van het romeinsche volk aan het wereldlijk gezag van den stedehouder van Christus.

— Men zal zich het berigt herinneren dat te Florence een congres van werklieden wordt gehouden. Behalve de onderwerpen van staathuishoudkundigen aard, worden er ook politieke stellingen besproken. De vergadering verklaarde zich o. a. voor het algemeen stemregt, en heeft aangenomen dat de vereenigingen van werklieden het regt hebben om zich met politieke aangelegenheden in te laten.

Tot nadere toelichting moeten wij er bijvoegen dat deze besluiten genomen zijn met 70 of 72 stemmen tegen 30 of 32, terwijl ongeveer [illegible] personen zich onthielden van de stemming over politieke zaken, zoo als zij in last hadden gekregen door de vergaderingen die hen hadden afgevaardigd. Het besluit is derhalve niet de uitdrukking van het gevoelen van de meerderheid der aanwezigen, maar werd verkregen doordien de partij der mazzinisten meer aaneen gesloten was en beter werd geleid door hare redenaars.

— De laatste tijding die wij van den generaal Borgès ontvingen deelden bevatte het berigt dat hij door de calabrische [illegible] was op de vlugt gedreven, na dat het meerendeel [illegible] volgelingen was gevangen genomen. Twee fransche bladen: La gazette de France en L'union, die in der tijd reeds verhaalden dat Borgès overwonnen had — deelen steeds berigten omtrent hem mede even waar als de voorgaande. Bij elk treffen zou hij overwinnaar zijn. „Maar," vraagt het Journal des débats aan deze beide bladen, „hoe komt het dan toch dat Borgès, die door de bevolking van het land op de handen wordt gedragen, die een maand lang overwinning op overwinning behaalt, Napels nog niet zegepralende is binnengerukt, zoo als Garibaldi deed? Waarom herstelt hij Frans I niet op den troon?"

— De door het italiaansche goevernement gevraagde gelijkstelling van briefport voor het gewezen koningrijk der Beide Sicilien zal binnen kort ingevoerd worden: de brieven zullen alsdan, gefrankeerd, in plaats van 1,30 fr., slechts 40 centimes kosten.

— Eene telegrafische depeche uit Turyn heeft medegedeeld, dat het handelaverdrag tusschen Italie en Frankrijk met eenige opmerkingen uit Parijs was terug gezonden, en dat het traktaat de zelfde grondslagen heeft als de verdragen, door Frankrijk met Engeland en Belgie gesloten. Het Journal des débats gelooft dat die berigten onjuist zijn.

— Volgens brieven uit Genua zou Garibaldi van Caprera zijn vertrokken, zonder dat het bekend was waarheen hij zich had begeven. Tot nog toe heeft zich dat gerucht evenwel niet bevestigd.

Boekbeschouwing.

Het leven van dr. J. van Gilse. — Eene inleiding tot de uitgave zijner verspreide en nagelaten schriften, door P. J. Veth, hoogleeraar te Amsterdam. — Amsterdam, P. N. v. Kampen.

Indien de hoogleeraar van Gilse niets meer dan een theologisch professor ware geweest, zou zijne biografie weinig belangstelling wekken. Voor de beoefenaars der godgeleerde wetenschap mogt dan de kennis van het leven en de lotgevallen van dezen eenen, een hunner uitstekendsten, niet onbelangrijk zijn, buiten hunnen kring zou de moeite, door den hoogleeraar Veth aan dezen arbeid besteed, wel niet gewaardeerd worden. Doch van Gilse is iets meer geweest dan een theologant. Gedurende de jaren, dat zijn naam onder de redactie van De gids was te lezen, heeft hij in eene reeks van opstellen de veelzijdigheid zijner ontwikkeling geopenbaard: en als lid van het hoofdbestuur der Maatschappij tot nut van 't algemeen heeft hij in een der meest beslissende oogenblikken de leiding der zaken in handen gehad. Zonder eenige bekrompenheid of kerkgenootschappelijke benauwdheid heeft hij in plaatselijke zaken zich ten allen tijde bereid getoond tot het goede, dat zijne hand vond om te doen. Doch meer dan door zijne hulpvaardigheid en veelzijdige geleerdheid heeft hij door zijn karakter, dat in zijn leven en schriften scherp zich uitsprak, invloed uitgeoefend op zijnen tijd. Van Gilse was in den strengsten zin des woords een dienaar der waarheid. Deze te verbloemen of haar schade te doen uit liefde tot menschen, was hem onmogelijk: en al heeft hij dikwijs ter wille van hoogere belangen zijn oordeel over ondergeschikte punten onderdrukt of, gelijk op de algemeene vergaderingen van het Nut van 't algemeen, de zegepraal van andere meeningen zonder scherpheid verdragen, van Gilse liet zich door geene overwegingen van berekening verleiden om de waarheid te ontkennen. Koel en scherp zijn zijne beoordeelingen: niet altijd vrij van opmerkingen, die voor de schrijvers, hoe weinig ijdel ze ook misschien waren, beleedigend konden zijn. Doch van Gilse kende de volle portée zijner woorden niet: hij voelde hunne beteekenis, maar woog hun gewigt niet.

De hoogleeraar Veth heeft in zijne biografie eene verdiende hulde aan zijnen ambtgenoot gebragt. Hij heeft het gedaan in dien stijl, dien de mannen van De gids tot aanwinst onzer letterkunde sedert jaren voorstaan: eenvoudigheid en netheid zijn de kenmerken. Eene bladzijde bewijst dat de scherpe van Gilse een zijner waardigen biograaf heeft gevonden, al beweren we niet dat van Gilse ditmaal zijn levensbeschrijver heeft geinspireerd. Wij bedoelen den uitval op bladz. 102. „Wanneer men van Gilse zoo hoort spreken, dan kan men zich voorstellen welke zijne droefheid en ergernis moesten zijn, toen hij, nadat hij het hoogleeraarambt had aanvaard, en nadat zijn geliefde ambtgenoot Doijer, met wien hij steeds in de volmaaktste overeenstemming aan den opbouw der gemeente had gearbeid, den 17 april 1851 gestorven was, juist dien geest, waartegen hij hier zoo krachtig protesteert, in de doopsgezinde gemeente te Amsterdam zag binnendringen, en van den zelfden predikstoel, waarvan hij de vrije gemeenschap met den Heer had gepredikt, eene soort van methodistisch christendom hoorde verkondigen, dat de rigting en de breedte van den weg die ten leven leidt haarfijn meent te kunnen afbakenen."

De gepastheid van dezen uitval zullen we maar niet beoordeelen.

Gelijk de vele betrekkingen, waarin van Gilse werkzaam geweest is, doen verwachten, houdt zijn biograaf ons achtereenvolgens met de meest uiteenloopende zaken bezig. Zijn werk is hierdoor eene belangrijke bijdrage voor de geschiedenis van allerlei maatschappelijke instellingen: de Doopsgezinde societeit, de Maatschappij tot nut van 't algemeen, Vereeniging van pleegzusters te Amsterdam enz. Doch inzonderheid zijn hier voor de geboorte-geschiedenis van vele literarische produkten der laatste twintig jaren hoogst belangrijke bijdragen geleverd; voor geen echter meer dan voor het tijdschrift waarvan van Gilse gedurende zijne laatste jaren mederedacteur was, De gids. Onder die bijzonderheden, voor de eerste maal hier aan het publiek verteld, is er eene die niet met stilzwijgen mag voorbij gegaan worden.

„De overige leden der redactie waren, tijdens de toetreding van Van Gilse (maart 1852), de heeren J. Heemskerk Bzn., Henry Riehm, H. J. Schimmel, G. E. V. Schneevoogt en de schrijver dezer bladen, terwijl te gelijk met hem de heer Joh. C. Zimmerman in de redactie werd opgenomen. De heer Heemskerk, als lid der tweede kamer, waarin hij tot heden zijne plaats heeft behouden, reeds toen een parcus et infrequens bezoeker der redactie-vergaderingen, onttrok zich geheel tegen het einde van 1853, ten gevolge van eenig verschil van zienswijze met zijne medeleden over de toenmalige politieke aangelegenheden. Zonder zijne goede trouw in het minste te verdenken, meenden zij destijds dat hij onder een invloed was geraakt, die hem allengs vervreemdde van de beginselen in politiek door De gids voorgestaan. Zijne latere houding echter heeft de ongegrondheid van dit vermoeden duidelijk bewezen, en hem zoo zeer in aller achting gerehabiliteerd, dat er zeker thans geen is onder zijne toenmalige mederedacteuren, die het niet betreurt dat door een ongelukkig misverstand zijne schoone gaven en veelzijdige kundigheden voor De gids verloren gingen."

Het was geen gelukkig oogenblik, toen de hoogleeraar Veth deze woorden ter neder schreef en ons een kijkje achter de coulisses vergunde. De blijkbare bedoeling der woorden is om den heer Heemskerk voor De gids te herwinnen, en wij zullen de laatste zijn die de poging wraakt. We houden het er toch voor dat dit tijdschrift, ondanks de veelschrijverstalenten van mr. P. A. S. van Limburg Brouwer, allezins behoefte heeft aan de schoone gaven en veelzijdige kundigheden van mr. J. Heemskerk Bz. Maar tevens betwijfelen wij ten sterkste of deze poging iets baten zal. Op grond van een ongegrond vermoeden heeft de toenmalige redactie den heer Heemskerk uit haar midden verwijderd, naar men zegt, door eene schriftelijke kennisgeving, zonder voorafgaand zamenspreken. Dit deden ze „zonder zijne goede trouw in het minste te verdenken," zegt Veth. Het kan zijn, doch dan had de hoogleeraar na acht jaren het harde woord kunnen sparen, dat Heemskerks latere houding de ongegrondheid van hun vermoeden heeft bewezen, en hem in aller achting rehabiliteert. Rehabilitatie in de achting zijner mederedacteuren had Heemskerk niet noodig, wiens „goede trouw zij in het minst niet verdachten." Rehabilitatie veronderstelt toch een voorafgaand faljissement.

Of doet reeds het aankleven van eene andere meening de achting der Gids-redactie missen? Indien dit het geval ware, we zouden begeerig zijn de gronden te kennen waarop zij zich liberaal heet.

Doch deze kwestien daargelaten, wij wenschen aan deze biografie vele lezers toe: zij verdient het.

Zeetijdingen.

Sedert 8 dezer zijn de reede van Vlissingen gepasseerd, bestemd voor Antwerpen: *Himalaya*, gez. Panch, Giflen; *Deodata*, gez. Andersen, Drammen; *Augusta*, gez. Dowell, New-York; *Als*, gez. Maybull, Horsens; *Elje*, gez. Haack, Dantzig; *Professor Suringar*, gez. Kuiper, Livorno; *Liverpool packet*, gez. Costa, Girgensi; *Rokeby*, gez. J. Humphry, Sunderland; *Emannel*, gez. Clause, Kallemasberg; *Saveur*, gez. Schmit, Trelleborg; *Encheden*, gez. Rasmusse . . .; *Deo Gloria*, gez. Niemann, Riga; *Loruse*, gez. Burmanf, Bordeaux; *Biltina*, gez. Dieckman, Malmö. Voor Middelburg bestemd: de noordsche schooner *Jette*, gez. Christophense, van Riga, en voor Neuzen bestemd: *Abbotsford*, gez. . . ., van Sunderland.

Handelsberigten.

Graanmarkten.

Amsterdam 9 october.

Raapolie op zes weken f 42¾. Lijnolie op zes weken f 38¼.

Prijzen van effecten.

Amsterdam 9 october.

Nederland.	Certific. Werkelijke schuld	2½	pct.	64
	dito Nationale dito	3	„	76⅜
	dito dito dito	4	„	99⅜
	Aand. Handelmaatschappij	4½	„	135½
Rusland.	Oblig. 1798/1816	5	„	—
	Certific. Hope & co.	4	„	—
	dito dito 1855, 6de serie	5	„	94½
	dito	6	„	55½
	Aand. spoorweg			190¼
	Leening 1860	4½	„	89⅞
Polen.	Schatkistobligatien	4	„	—
Spanje.	Obligatien	2	„	41⅞
	dito binnenlandsch	3	„	47¼
	Certific. coupons bewijzen			—
	Crediet instelling			—
Oostenrijk.	Obligatien Weener metalliek	5	„	45
	dito amsterdamsche	5	„	69⅜
	dito nationale	5	„	54¾
	dito 1847/1852	2½	„	23¾
	Bank actien	3	„	639
Belgie.	Certificaten bij Rothschild	2½	„	—
Portugal.	Obligatien	3	„	46½
	dito nieuwe	3	„	45⅞
Grenada.	dito			14⅜
Venezuela.	dito	2½	„	18⅞
Illinois.	dito	7	„	85¼
Mexico.	dito	3	„	24¼

Londen 8 oct., ten 12 ure. Consols [illegible]

Weenen 8 oct. (slotprijzen) Metalliek 5 pct. [illegible]7,20.

Parijs 8 oct. (slotpr.) 4½ pct. compt. —,— 3 pct. 68,27.

Prijzen van coupons en losbare obligatien.

Amsterdam 7 october.

Metalliek f [illegible]; Napelsche f —,—; Diverse engelsche in

£ f 11,87½; Engelsche Russen f 11,87½; Fransche f 55,87½; Belgische f 56,—; Pruissische f 35,—; Spaansche piasters f —,— ; Spaansche coupons per fr. f —,— ; Hamb. Russen f 32,62½; Russische in zilveren roebels f 32,81¼; Poolsche in fl. f 27,50; Nationale metalliek f 29,10; Dollars f 2,41.

Advertentien.

Heden beviel van een' ZOON C. T. LAMMERS, geliefde Echtgenoot van
Middelburg, H. J. VAN DE KAMER.
den 8 October 1861.

Heden overleed alhier, in den ouderdom van 70 jaren, onze geliefde Tante KATHARINA ZWEYFFELL, Weduwe J. V. G. VAN HOEK.

Breda, D. J. L. HEYKOOP.
den 5 October 1861. M. C. HEYKOOP —
Eenige kennisgeving. VERMERE.

AANKONDIGING.

Bij Exploit van den 7 October 1861, gedaan door den Deurwaarder WILLEM ZOELLER, geregistreerd, is een Eisch tot Echtscheiding, met al de gevolgen daaraan verbonden, ingesteld door PIETRONELLA STEVENS, Werkvrouw, tegen haren Echtgenoot JOSEPHUS JOHANNES CHRISTOFFEL, Werkman, wonende te Middelburg. Waarvan aankondiging ingevolge de wet.

De Procureur, occuperende voor de Eischeres,
(Kosteloos.) J. M. BRIEVE.

Al de genen welke iets te vorderen hebben van — of verschuldigd zijn aan wijlen den WelEerwaarden Zeer Geleerden Heer B. J. H. TAATS, gelieven daarvan opgave of betaling te doen aan den ondergeteekende.

Middelburg, den 9 October 1861. J. F. REST.

Uitgeleende Boeken worden mede terug verzocht.

GENEESKUNDE.

De Provinciale Commissie van Geneeskundig Onderzoek en Toevoorzigt in Zeeland, residerende te Middelburg, verwittigt bij deze de belanghebbenden, dat zij hare gewone Vergadering houden zal op Woensdag den 13 November 1861, en verzoekt tevens allen, welke den verlangen toegelaten te worden tot het Heel-, Verlos- of Artsenijmengkundig Examen, of tot dat van Oog- of Tandmeester of Droogist, om hun daartoe strekkend Request, onder overlegging van de noodige bewijzen, vóór het einde dezer maand, te doen toekomen aan den Heer J. C. VAN DEN BROECKE, Voorzitter van dezelve Commissie.

Middelburg, 8 October 1861.
De Provinciale Geneeskundige Commissie in Zeeland,
Namens dezelve,
D. J. J. MARINISSEN, Secretaris.

De Leden des BIJBELGENOOTSCHAPS alhier worden bij deze uitgenoodigd tot de gewone Jaarlijksche Vergadering, te houden in het Museum, op Donderdag 10 October, des namiddags 3 ure, ten einde de plaatsen der aftredende Leden van het Bestuur te vervullen en de rekening van den Thesaurier te hooren.

Middelburg, 4 October 1861.
A. M. CRAMER, Secretaris.

VEREENIGING TOT BEVORDERING DER TOONKUNST.

HET BESTUUR der Vereeniging tot bevordering der Toonkunst berigt bij deze, dat met primo November aanstaande een nieuwe Cursus op de **Zang- en Muzijk-School** zal worden geopend, en noodigt die genen uit, welke genegen mogten zijn hunne Kinderen of Pupillen aan dit onderwijs te doen deelnemen, zich dien aangaande vóór het einde dezer maand bij den ondergeteekende aan te melden.

Middelburg, 10 October 1861. De Secretaris,
G. DE BRUYNE.

REGENTEN over het ARM GAST- en WEESHUIS te **Vlissingen** zullen op Dingsdag den 22 October 1861 in het openbaar, *bij enkele Inschrijving*, aanbesteden: de **Levering** van de benoodigde **Levensmiddelen, Brandstoffen, Manufacturen, Schoenen** enz., gedurende het jaar 1862.

De Inschrijvingsbiljetten zijn verkrijgbaar bij den Rentmeester der Gestichten, Bierkade, D no. 3, en moeten op den dag der besteding, vóór 10 ure des morgens, worden gestoken in de daartoe te plaatsen Bus in het Gesticht No. 1 (GASTHUIS), waar de conditien van heden af ter lezing liggen.

Nadere informatien bij voornoemden Rentmeester. Brieven franco.

BELANGRIJKE BOEKVERKOOPING.

De Boekhandelaars VAN BENTHEM & JUTTING te Middelburg zullen, ten overstaan van den Notaris W. L. WOUTERSEN, op Maandag den 14 October 1861, verkoopen: DRIE BELANGRIJKE VERZAMELINGEN **BOEKEN, Muzijkwerken, Atlassen, Kaarten, Prentwerken, Lithographien, Gravuren, Teekeningen, Portretten, Schilderijen** en **Liefhebberijen**; waarbij nog zijn gevoegd eene Piano, Chineesch Vuurwerk, Winkelkas enz.

Zijnde de eerste Verzameling meerendeels nagelaten door den WelEerw. zeer Geleerden Heer N. E. ERNST VETTEN, in leven Predikant te Serooskerke in Walcheren; het overige door onderscheidene Liefhebbers.

Al deze Goederen zijn op Vrijdag den 11 en Zaturdag den 12 October 1861, van des morgens tien tot des namiddags *drie ure, voor een ieder te zien,* op het Koorkerkhof, letter A no. 111.

NB. Door volslagen gebrek aan Catalogi vragen de Verkoopers die welke niet gebruikt worden terug.

De Notaris WAGTHO, residerende te Tholen, zal verkoopen **EÉN DERDE**

IN TWAALF HOEKEN TIENDEN

onder de Gemeente Tholen, Provincie Zeeland, welk één derde, gedurende de laatste 15 jaren, jaarlijks zuiver heeft opgebragt f 240.—

DE VEILINGEN zullen worden gehouden te **Tholen**, in de Herberg van N. D. PACHE AUGUSTIJN, tot den Inzet op Maandag den 14 October, tot den Verkoop op Maandag den 28 October 1861, des avonds om 6 ure.

Door de vernieuwingen aan het Stads Verkoophuis te **Vlissingen**, zal de op den 15 dezer aangekondigde VERKOOPING niet eerder kunnen plaats hebben dan op Dingsdag den **22 October** 1861, wanneer des morgens ten 10 ure zullen worden gepresenteerd

MEUBELAIRE EN ANDERE GOEDEREN,

bestaande in een Kabinet, Tafels, Stoelen met Paardenharen en Matten Zittingen, Canapé, Piano, Bureau, Kassen, Spiegels, Schilderijen, Kagchels en andere Vuurhaarden, Bedden, Dekens, IJzer-, Koper-, Blik-, Tin-, Glas-, en Aardewerk, Vloerkleeden, eenige fijne **Verfwaren** en hetgeen meer voorhanden zal zijn.

Daags te voren voor een ieder te zien. Nette en zindelijke Goederen kunnen worden bijgebragt. Adres:
D. BUCHEL,
Ondernemer van Publieke Verkoopingen.

De Notaris P. LOEFF zal op Dingsdag den 22 October 1861, des avonds ten zeven ure, in de Bovenzaal der Societeit DE VERGENOEGING op de Groote Markt te Middelburg, in het openbaar bij opbod en afslag te koop aanbieden

EEN HUIS EN ERF, staande en gelegen binnen Middelburg, in de Spanjaardstraat, wijk E no. 78.

Daags vóór en op den dag der Verkooping te bezigtigen, met overgifte van eene Toegangkaart, af te geven door den Eigenaar en Bewoner C. VAN WIJK of door bovengenoemden Notaris, bij wien ook nadere inlichting kan worden verkregen.

VERKOOP VAN EENEN BAGGERMOLEN.

Donderdag den 24 October 1861, 's middags ten 12 ure, zal, ten Raadhuize der Gemeente Middelburg, aan den meestbiedende worden verkocht, een door vijf Paarden te drijven **KETTING-BAGGERMOLEN**, met 54 ijzeren Schoppen en verder volledig Drijfwerk, liggende in de Kade aldaar, en daags vóór en op den dag der Verkooping voor de belanghebbenden te zien.

Nadere inlichtingen zijn te bekomen bij den Gemeente Bouwmeester.

ASPHALT

voor bevloering van Kerken, Fabrieken, Winkel- en Pakhuizen, Corridors, Trottoirs, Dorschvloeren; voor het drooggleggen van Kelders enz.; in alle vormen, volgens bestelling; — wordt tot billijken prijs geleverd, gelegd en onderhouden door de NEDERLANDSCHE KOOLTEERSTOKERIJ op het Zaagmolenpad, buiten de Zaagbatrière te **Amsterdam**, alwaar alle nadere inlichtingen te bekomen zijn.

TE KOOP

EENE GROOTE PARTIJ GOEDE **AFBRAAK**, afkomstig van het gesloopt wordende Huis, vroeger behoord hebbende aan Jongvrouwe MEYNERS, staande op de Vlasmarkt. Te bevragen bij J. M. VAN DITMARS. Brieven franco.

UIT DE HAND TE KOOP **1** Bunder **58** Roeden **90** Ellen **WEILAND**, in de Gemeente Vrouwepolder. — Te bevragen ten Kantore van den Notaris VAN DE GRAFT.

246ste STAATS-LOTERIJ.

Bij den gekwalificeerden Collecteur te Middelburg zijn te bekomen HEELE en GEDEELTEN van LOTEN, in Doorgefourneerd, Klassikaal en Huur, volgens Prijscourant.

Trekking der Eerste Klasse, 14 October.

---

f 25 Belooning,

behalve de gemaakte kosten, aan hem die den ondergeteekende op het spoor kan brengen van het **Testament** van JACOBUS of CORNELIS SMITH, overleden te Middelburg, in den jare 1800 tot 1805.

Informatien hiervan gelieve men te willen opzenden aan de Wed. DOM en DE VRIES, Kantoor Boekverkoopers in de Halsteeg, no. 244, te **Amsterdam**.

SCHOENEN, LAARZEN EN LEDERHANDEL.

Voor het Winter-Saizoen ONTVANGEN: eerste kwaliteit **Overschoenen**, filten **Pantoffels**, Heeren en Dames **Schoenen** en **Laarzen**, Jonge Heeren **Laarzen**, *alsmede voor Kinderen in soorten tot civiele* prijzen, bij A. DE GRAAG, Lange Noordstraat.

Is ook ruim gesorteerd in alle soorten van **Leder**, **Garens** en wat tot het vak van Schoen- en Zadelmakers behoort.

J. J. CEULEN

heeft ontvangen eene ruime sortering:

Speelkaarten van ordinaire tot zeer fijne soorten, in Whist, Hombre en Piket, die uitmunten door de fraaije Beelden.

Passerdoozen Duitsche en Fransche van af 80 cent en hooger, soliede kwaliteit, alsmede alle de voor Akademische Teekenlessen benoodigde behoeften.

Photographie Albums, keurige Banden in groote verscheidenheid.

Post- en luxe-Papieren, beste kwaliteiten, die zonder prijsverhooging met naam enz. worden gestempeld.

Uiterst gestelde doch vaste prijzen.

HH. Handelaren in deze en andere Artikelen genieten aanzienlijk RABAT.

ECHT MUNCHENER BOCKBIER,

direct uit Munchen aangevoerd, van af heden te bekomen per heele Flesch, bij den ondergeteekende.

H. P. VAN DE GRAFT,
Noordzijde van den Dam, wijk N no. 19.

Van heden af te bekomen versche gespeende Zeeuwsche en Engelsche **OESTERS** en Engelsche **BIEREN**, bij
W. VAN DEN ABEELE,
Groote Markt.

De ondergeteekende maakt bekend ontvangen te hebben beste **Roode** en **Witte WINTER-AARDAPPELEN.**
J. VAN SPARRENTAK,
Korte Schuitvlotstraat, N no. 165.

Terstond benoodigd in het **Godshuis** te **Veere** eene Vrouwelijke **BEDIENDE**, niet boven de 50 jaren, van de P. G., bekwaam voor het Huishoudelijk Bestuur in het Gesticht gedurende de ziekte der Binnenmoeder.

Adres *in Persoon* bij de Regentes, Mevr. SNIJDER — VAN DER STRATEN VAN THIELEN, te Veere.

Terstond een **Boodschapmeisje** benoodigd bij Mejufvrouw STRACKE.

Bij DE GEBROEDERS ABRAHAMS te Middelburg wordt uitgegeven:

ALBUM

VAN

BUITENLANDSCHE LETTERVRUCHTEN.

De aflevering van 1 october bevat de volgende stukken: Een bezoek aan het hof van Cambodja. — De duikerklok. — De zeden en gewoonten der Oost-Afrikaansche negers.

Prijs per jaargang (naar verkiezing in 4 driemaandelijksche deelen of in 12 maandelijksche afleveringen) **f 6.**—

Bij J. B. HUBER te Groningen is verschenen:

DRIE BRIEVEN aan Dr. A. L. POELMAN, door Ds. H. R. WARMOLTS, Predikant te Eexta.

I. WAT DE MODERNE THEOLOGIE LEERT OVER GODSDIENST.
Prijs 20 cent.

II. WAT DE MODERNE THEOLOGIE LEERT OVER OPENBARING.
Gods betrekking tot de Wereld.
Prijs 25 cent.

III. WAT DE MODERNE THEOLOGIE LEERT over openbaring.
HET OPENBARINGSBEGRIP.
Prijs 25 cent.

STOOMBOOTDIENST TUSSCHEN MIDDELBURG EN ROTTERDAM.

Uren van vertrek in October.

VAN MIDDELBURG.				VAN ROTTERDAM.			
Donderdag	10	's morg.	6 ure.	Vrijdag	11	's morg.	10,30
Vrijdag	11	„	6	Zaturdag	12	„	10,30
Zaturdag	12	„	6	Zondag	13	's midd.	12 ure.
Zondag	13	„	7	Maandag	14	„	12
Maandag	14	„	7,30	Dingsdag	15	's morg.	6
Dingsdag	15	„	8,30	Woensdag	16	„	6
Donderdag	17	„	10	Vrijdag	18	„	7
Vrijdag	18	„	10,30	Zaturdag	19	„	7
Zaturdag	19	„	11	Zondag	20	„	7
Zondag	20	„	11,30	Maandag	21	„	9,45
Maandag	21	„	5,30	Dingsdag	22	„	9,45
Dingsdag	22	„	6	Woensdag	23	„	9,45

SNELPERSDRUKKERIJ VAN DE GEBROEDERS ABRAHAMS.

BIJVOEGSEL
VAN DE
MIDDELBURGSCHE COURANT
van donderdag 10 october 1861.

Staten generaal.

STAATSBEGROOTING 1862.

Hoofdstuk VIII (Marine).

(Vervolg.)

Hoe meer de groote mogendheden hare marine uitbreiden en hoe kostbaarder het materieel der oorlogschepen wordt, des te zuiverder wordt de toestand afgebakend van de kleine staten. Alle denkbeeld om „in zee" met eene vloot zijne regten te handhaven en de onafhankelijkheid van den staat en die zijner kolonien te verdedigen, wordt daardoor ter zijde gesteld en de toestand in elk opzigt meer defensief. Dit wordt, voor zoo ver de beide laatste punten betreft, meer en meer de taak der landmagt, gesteund door permanente werken en door de marine dáár waar die werken niet kunnen worden daargesteld en waar zij de groote toegangen en kwetsbare punten niet kunnen dekken.

Het ver dragend geschut en de uitwerking daarvan op groote schepen heeft zoo wel in Nederland als in Oost-Indie de verdedigingsmiddelen aanmerkelijk vergroot en daardoor de behoefte aan eene zeemagt betrekkelijk verminderd. Daarom zou de zeemagt zeer klein kunnen zijn, ware het niet dat ook in tijd van europeschen vrede schepen vereischt werden tot het verrigten van vele en belangrijke diensten. Door nu die schepen zoo veel mogelijk het karakter van een oorlogschip te doen behouden, zal men steeds een geoefend personeel en een goed materieel kunnen bezitten, waaraan de dienst der kolonien en de binnenlandsche defensie kunnen worden toevertrouwd.

Wat de soort van oorlogschepen betreft die wij moeten hebben, verklaart de minister zich voor de kuilkorvet van 22 stukken, met een ligt en ongewapend bovendek, voorzien van een stoomwerktuig van 350 paardenkracht, bemand met hoogstens 250 koppen, behalve de bovenrol van javanen gedurende het verblijf in Oost-Indie. Eene dergelijke korvet kost ongeveer een millioen guldens. Voor de aflossing der voortdurend in Oost-Indie aanwezige 8 korvetten en voor andere diensten zullen nog 6 zulke korvetten steeds in activiteit moeten zijn, zoo dat de aflossing regelmatig elke twee jaren kan plaats hebben. Op grond van talrijke aangehaalde redenen, betoogt de minister dat de vaartuigen voor de indische dienst oneindig minder dan tegenwoordig zouden kosten, indien zij op Java gebouwd wierden van djattiehout, met veel meer geschiktheid voor de dienst en bewoning. Behalve de genoemde korvetten, zou de indische zeemagt nog moeten bestaan uit 18 koloniale vaartuigen, 4 schroefschepen enz., gezamenlijk met 6000 koppen.

Voor de binnenlandsche defensie zijn aanwezig drijvende batterijen, blokschepen, verdedigingsvaartuigen en kanonneerbooten, alle van hout. Alvorens tot nieuwen aanbouw over te gaan, zal de regering zorgen, dat dit materieel in staat worde gebragt om daarover onmiddellijk te kunnen beschikken. De tot nu toe gebruikelijke schepen verdienen niet meer het vertrouwen, dat men er eenmaal in stelde, en de regering meent het voorbeeld niet te moeten volgen onzer naburen, door millioenen te besteden tot den aanbouw van groote gepantserde schepen en batterijen. Zij heeft daarom het oog gevestigd op de gedeeltelijk gepantserde kanonneerbooten, die een engelsch fabriekant heeft aangeboden te leveren tegen f 72,000 het stuk (ongewapend). Bijaldien de volksvertegenwoordiging daartoe de noodige fondsen wil beschikbaar stellen, zal de regering met dien fabriekant een contract sluiten tot levering van zoodanig vaartuig. De ondervinding zal moeten beslissen, of het raadzaam wezen zal er meer te doen bouwen. Als men nagaat, dat een houten fregat tegenwoordig anderhalf millioen gulden kost en dat men voor dien prijs minstens 15 zulke kanonneerbooten zal kunnen verkrijgen, dan meent de regering met vol vertrouwen deze proef te mogen nemen.

Ofschoon het getrokken geschut vermoedelijk geen groote rol aan boord der oorlogschepen zal spelen, kan het evenwel voor de wapening der drijvende batterijen en verdedigingsvaartuigen niet gemist worden. Men zal dus bronzen caronades van 60 pond, die niet meer voor de dienst geschikt waren, doen volgieten, uitboren op kleiner kaliber en van trekkers voorzien. Het geheele korps mariniers is gewapend met getrokken bussen, die goed blijven voldoen.

De regering verklaart dat de onvoltalligheid van de luitenants ter zee der tweede klasse tot groote moeijelijkheden aanleiding geeft; er ontbreken nog 70 officieren van dien rang. Ook op het instituut te Willemsoord heeft men dit jaar slechts 23 aspiranten kunnen bekomen, ofschoon er 35 plaatsen waren. De incompletie bestaat ook in geringe mate bij de officieren van administratie en in meerdere mate bij de officieren van gezondheid. Voor de officieren van gezondheid der tweede klasse heeft de minister eene traktementsverhooging voorgedragen, omdat er buitengewoon veel kennis van hen geëischt wordt en zich in de laatste jaren geen genoegzaam aantal jonge lieden aanmeldt om tot dat vak opgeleid te worden. Ook ten behoeve van de ingenieurs voor den scheepsbouw wordt eene traktementsverhooging aangevraagd.

De oogziekte aan boord van De Evertsen is men spoedig meester geweest en deze ziekte kan thans als geweken beschouwd worden. De 70 ooglijders, te Port Mahon achtergelaten, zijn op 6 na allen hersteld en worden eerstdaags in het vaderland terug verwacht.

Hoofdstuk V (Binnenlandsche zaken).

1e afd.	(artt. 1— 4)	Kosten van het departem.	f 186,500
2e „	(„ 5— 49)	Kosten van het bestuur der provincien.	- 572,397
3e „	(„ 50— 51)	Militie en schutterijen . .	- 45,835
4e „	(„ 52— 57)	Medische policie.	- 61,400
5e „	(„ 58— 68)	Verdere uitgaven betrekkelijk het binnenlandsch bestuur	- 23,650
6e „	(„ 69— 92)	Waterstaat en publieke werken (de spoorwegen à 10 millioen daarin begrepen).	- 14,315,508,33
7e „	(„ 93—110)	Onderwijs.	- 1,149,305,40
8e „	(„ 111—143)	Kunsten en wetenschapp.	- 177,053
9e „	(„ 144—149)	Armwezen.	- 209,500
10e „	(„ 150—153)	Staatscourant en Staatsbl.	- 53,698
11e „	(„ 154—168)	Nijverheid.	- 151,525
12e „	(„ 169—172)	Telegrafie	- 476,000
13e „	(„ 173—180)	Pensioen, lijfrenten, toelagen, gratificat., wachtgelden en subsidien . . .	- 284,960
14e „	(„ 181)	onvoorziene behoeften. .	- 65,000
			f 17,772,331,73

Voor 1862 wordt f 543,851.33 meer aangevraagd dan voor 1861 is toegestaan. Het zijn voornamelijk de afdeelingen waterstaat en publieke werken, onderwijs, kunsten en wetenschappen, nijverheid, telegrafie, pensioenen enz., welke die vermeerdering veroorzaken.

Het cijfer van eerstgemelde afdeeling voor 1862 is slechts ruim f 53,000 hooger gesteld dan voor 1861, niettegenstaande onder het bedrag, voor 1862 geraamd, is begrepen eene som van f 125,000 meer dan in 1861 voor de algemeene verbetering der hoofdrivieren, eene som van f 212,000 meer dan in 1861 voor de verbetering van de uitwatering van de Linge en van Steenenhoek, en eene som van ongeveer f 67,000 meer dan in 1861 op den post voor het Groot noord-hollandsch kanaal, terwijl voor 1862 eene som van f 100,000 is gesteld voor het bouwen eener stoomboot als ijsbreker, met de daaruit voortvloeijende uitgaven. De belangrijkste verminderingen in de afdeeling waterstaat en publieke werken, komen voor in de artikelen: onderhoud der landsgebouwen enz., aanbouw van nieuwe lokalen, aanbouw van een magazijn voor geneesmiddelen enz., onderhoud enz. van wegen, onderhoud enz. van veren, terwijl het artikel voor de verbetering van het Meppeler Diep, zoo mede de post tot verbetering van den Hollandschen IJssel zijn vervallen.

De uitgaven van de afdeeling onderwijs zijn voor 1862 op omstreeks f 342,000 meer geraamd dan voor 1861. De twee belangrijkste posten, welke die verhooging veroorzaken, zijn eene vermeerdering met f 50,000 van het artikel, waaruit de bijdragen aan gemeenten, krachtens art. 36 der wet op het lager onderwijs, worden gekweten, en de uitgaven, voor de gebouwen der kweekscholen voor onderwijzers vereischt, waarvan ten laste der begrooting voor 1862 f 250,000 is gebragt. Ook in het belang van het hooger onderwijs wordt eene niet onaanzienlijke vermeerdering van uitgaven voorgesteld.

Verhoogingen der uitgaven te doen voor instandhouding van historische gedenkteekenen voor ondernemingen van wetenschap, voor de koninklijke akademien van wetenschappen en beeldende kunsten, geven hoofdzakelijk aanleiding tot het verhoogd bedrag der afdeeling kunsten- en wetenschappen, welke verhooging ruim f 34,000 beloopt.

Uitgaven van geheel buitengewonen aard, namelijk die welke vereischt worden om aan de nederlandsche nijverheid en kunst eene waardige plaats op de londensche tentoonstelling te verzekeren, zijn de hoofdoorzaak van het verhoogd bedrag der afdeeling nijverheid.

Stijging der uitgaven voor de telegrafie houdt verband met de uitbreiding der lijnen en de verbeteringen welke in de telegraafdienst plaats hebben.

Naar aanleiding van de verhooging der uitgaven voor ondernemingen van wetenschap, treedt de memorie van toelichting in eene ontwikkeling der redenen, die de regering geleid hebben om de verleden jaar verworpen subsidien voor het nederlandsch woordenboek der heeren de Vries en te Winkel en voor het nederlandsch insektenboek van den heer Wttewael op nieuw voor te dragen. De regering meent dat de afstemming dier subsidien grootendeels is toe te schrijven aan de mindere bekendheid van onderscheidene leden met den aard der twee bedoelde geschriften. In afwachting van den uitslag dezer nieuwe poging en in de hoop op eene gunstige uitkomst, hebbende heeren de Vries en te Winkel, zoo mede de heer Wttewael, hunnen arbeid voortgezet, de laatste zonder ondersteuning van rijkswege, maar met toezegging van terugontvangst zijner onvermijdelijke verschotten; de eersten met tegemoetkoming van f 800 uit 's rijks kas en van ongeveer gelijk bedrag, deels bij de redactie uit vroegere ontvangsten beschikbaar, deels verleend door de hollandsche maatschappij der wetenschappen te Haarlem en door het belgische gouvernement. De memorie van toelichting toont aan dat reeds in 1761 eene stem opging om op de behoefte aan een goed woordenboek te wijzen; dat de maatschappij van letterkunde, in 1766 opgerigt, handen aan 't werk sloeg om in die behoefte te voorzien; dat echter de verzamelde bouwstoffen niet tot een geheel konden gebragt worden, omdat er niemand werd gevonden, die zich aan 't hoofd der onderneming kon stellen en met de noodige bekwaamheid tevens het genot van vrijen tijd vereenigde; dat Weiland later van die bouwstoffen gebruik maakte, doch blijkbaar de noodige kennis niet bezat; dat koning Lodewijk, bij de oprigting van het instituut in 1808, aan dat ligchaam de vervaardiging van een woordenboek opdroeg; dat het instituut zich, blijkens zijne jaarverslagen, aanhoudend met verzamelen bezig hield, doch dat men, na zijne opheffing, niets van het verzamelde heeft gevonden. Intusschen werd de behoefte steeds dringender gevoeld, en op het letterkundig congres te Brussel in 1851 werd besloten de zaak op nieuw ter hand te nemen en de bewerking aan de heeren de Vries, David en te Winkel op te dragen. Op het laatst van 1859 was de arbeid zoo ver gevorderd, dat men aan het nemen van krachtiger maatregelen kon gaan denken. Ten einde den arbeid binnen een niet te lang tijdsverloop te kunnen afdoen, wenschte men dat de heer te Winkel zich geheel daaraan zou kunnen wijden, doch hij moest daarvoor zijne met f 1600 bezoldigde betrekking aan het gymnasium te Leiden opofferen; de heer de Vries, die zijn professoraat behield, verlangde geenerlei vergoeding voor den tijd, dien hij aan de zaak wijdde. Naar het inzien der regering zou het te regt bevreemding hebben gewekt, indien zij nu hare ondersteuning tot voortzetting en voltooijing van den arbeid had geweigerd. Hetgeen begeerd werd was, naar het inzien der regering, zeer bescheiden. Eene jaarwedde van f 1600 voor den heer te Winkel en f 400 voor schrijfloonen enz., mogt waarlijk geen te hooge eisch genoemd worden. Daarbij kwam, dat de duur, waarop de onderneming geraamd werd, slechts dertien jaren bedroeg, waarvan de drie eerste zouden dienen om alles voor de uitgave gereed te maken. Bij een koninklijk besluit van 10 februarij 1860 werden de voor dat jaar vereischte gelden toegestaan. Dat jaar heeft goede vruchten gedragen. Na afloop van de voorbereidende werkzaamheden is het opstellen aangevangen; een groot aantal artikelen ligt voor de pers gereed; dit is o. a. het geval met al de artikelen over de verschillende vocalen en de tweeklanken: allermoeijelijkste en zeer belangrijke artikelen, die tot etymologisch fundament voor 't geheel moeten dienen. Op 1 julij 1861 was van „A" tot „Aaneen" alles afgewerkt en voor de verdere woorden met „Aan" veel voorbereid. De redactie meende over twee jaren met den druk te beginnen en nog in den loop van 1863 eene aflevering het licht te doen zien, die dan geregeld door de verdere zou gevolgd worden.

De regering verlangt geene „officiele wetenschap," gelijk men het genoemd heeft; maar zij meent door het subsidie zoodanige wetenschap niet in het leven te hebben geroepen; zij heeft ten dezen opzigte alle vrijheid gelaten. Maar om vrij te zijn moet men in het leven blijven en om in het leven te blijven is materiële onderstand noodig. De regering heeft niets anders gedaan dan de redactie, in den vorm van geld, den vrijen tijd te geven, zonder welken het woordenboek onmogelijk tot stand kan komen. Het geldt hier geene partikuliere, maar de publieke zaak; het geldt de bewerking der nationale taal, die publiek eigendom, die de groote nationale schat is. Met het oog op de bewerkers vraagt de regering ten slotte nog, of het, na zoo lange en vele mislukte pogingen, denkelijk is, dat later weder een zoo geschikt tweetal in ééne gemeente bijeen zal zijn, even goed gezind, maar dan tevens vermogend genoeg om geheel op eigen kosten te leven en hun leven vrijwillig aan het publiek belang ten beste geven?

Aan het insektenboek wijdt de regering eene kortere, doch niet minder krachtige verdediging, waarbij zij wijst op het groote nut van een dergelijk werk voor den landbouwenden stand en de betrekkelijk matige opoffering van f 2000 's jaars, gedurende vijf jaren waarvoor het te verkrijgen zou zijn.

Overgaande tot de afzonderlijke artikelen van dit hoofdstuk der begrooting, die stof tot opmerkingen geven, vindt men onder art. 74 eene som van f 40,000 uitgetrokken voor „aanvankelijke" herstelling van de groote zaal op het Binnenhof te 's Gravenhage, over welker verbouwing zulk een groote strijd is gevoerd tusschen den architekt Rose ter eenre, en de tweede kamer, de akademie van wetenschappen, de heeren Alberdingk Thym, Vosmaer enz. ter andere zijde. In eene uitvoerige aanteekening zegt de minister: „Wat den toestand van het dak betreft, heeft er een onderzoek plaats gehad en is daaruit op de meest overtuigende wijze gebleken, dat de landsbouwmeester niet had mis getast en geen enkel deel van de kap kon behouden worden. Daarvoor behoefde het werk dus niet te worden geschortst en kon met de slooping van het dak worden voortgegaan. Aan het verzoek der tweede kamer om een onderzoek der tegen het plan van herstelling ingebragte bedenkingen, heeft de minister begrepen geen gevolg te mogen geven na de wederlegging van den bouwmeester te hebben gehoord en het schriftelijk rapport te hebben overwogen dat door hem over de verbouwing van de kap der groote zaal uitgebragt en sedert in druk uitgegeven is. De minister heeft gemeend na die, zijns inziens afdoende wederlegging, geene vrijheid te hebben de aanbieding te aanvaarden van de akademie van wetenschappen om tot het door de kamer begeerde onderzoek mede te werken, noch daartoe andere deskundigen op te roepen. Bij eene schorsing van het werk was het gebouw niet vóór den winter onder dak te brengen en de aannemer zou eene hoogst aanzienlijke som als schadevergoeding hebben gevorderd.

Uit de toelichting op art. 75, laatste kosten aan het gebouw voor den hoogen raad, blijkt dat de regering de gelden voor de verbouwing van het Binnenhof te 's Gravenhage bij eene afzonderlijke wetsvoordragt zal aanvragen.

Onder art. 79, onderhoud, herstelling en verbetering van zeehavens enz., vindt men de posten:

havenwerken te Vlissingen en Veere, aanleg en losplaats bij de Isabella-sluis, en aardendam te Bath f 25,200;

te kort op de gewone werken der calamiteuse-polders, mitsgaders buitengewone voorzieningen f 350,000.

De regering teekent hierbij aan:

„In afwachting van de nadere wetsvoordragt, welke de regering zich voorstelt aan de wetgevende magt aan te bieden zoodra door de commissie, welke ter zake der oeververdediging van de calamiteuse-polders is benoemd, verslag zal zijn uitgebragt, wordt op deze begrooting gelijk bedrag als in 1861 uitgetrokken voor het te kort op de gewone werken der calamiteuse-polders en voor de buitengewone voorzieningen, welke som in elk geval onvermijdelijk noodig is."

Onder art. 80, onderhoud van wegen en bruggen, vindt men f 24,900 uitgetrokken voor den grooten weg der eerste klasse no. 3, van Middelburg over Walcheren, Zuid-Beveland en Tholen, tot aan de grensscheiding met Noord-Brabant, en-

voor den grooten weg der eerste klasse no. 10, van Breskens tot de grensscheiding met Belgie.

Onder art. 83 wordt voor onderhoud van het veer te Walsoorden in Zeeland f 1500 aangevraagd. De in 1856 gemaakte steenen dam van doornikschen steen tusschen twee rijen perkoenpalen bij het vergaan der palen uiteen geslagen zijnde, moet, ten einde dit voor het vervolg te voorkomen, op het maken van steenglooijingen worden gerekend, waartoe de uitgetrokken som strekt.

Art. 87 bevat eene doorloopende bijdrage van f 2000 voor de groote wegen der tweede klasse in Zeeland.

Bij art. 90 wordt f 100,000 aangevraagd voor den bouw eener stoomboot als ijsbreker. De uitkomsten van den proeftogt, in den afgeloopen winter met de stoomboot Brouwershaven gedaan tot opruiming der ijsbezetting op de beneden rivieren de Nieuwe Maas, Lek, Noord, Merwede en Waal, hebben de regering, op het advies van drie ingenieurs van den waterstaat, doen besluiten een viertal stoombooten, speciaal tot ijsbrekers ingerigt, voor rijks rekening te doen maken. Aanvankelijk wil de regering in het aanstaande jaar tot het bouwen van ééne boot overgaan.

Bij art. 92 is, ter voldoening aan art. 5 der wet van 18 augustus 1860, eene som van 10 millioen voor den aanleg der spoorwegen uitgetrokken; voor alsnog is met geene voldoende zekerheid te bepalen, of het noodig zal zijn bij de begrooting der staatsspoorwegen voor het volgende jaar die som te overschrijden. Het tegenwoordige voorstel geschiedt daarom onder voorbehoud van nadere verhooging wanneer de noodzakelijkheid daarvan mogt blijken.

Op art. 102, beurzen voor studerenden aan instellingen van hooger onderwijs, stelt de regering eene verhooging van f 4000 voor (tien beurzen à f 400 elk), omdat het getal der genen die zich op de letteren en de wis- en natuurkundige wetenschappen toeleggen, aanhoudend vermindert en het gebrek aan docenten bij de gymnasien, dat nu reeds groot is, eerlang nijpend dreigt te worden.

In art. 108, subsidien aan gemeenten tot bestrijding van jaarwedden van onderwijzers, is een post van f 3902 uitgetrokken voor de provincie Zeeland.

Art. 109 stelt voor bijdragen aan gemeenten, te zwaar gedrukt door de uitgaven voor eene behoorlijke inrigting van haar lager onderwijs, eene som van f 150,000; terwijl men onder art. 110 vindt: kweekscholen voor onderwijs te Groningen, Haarlem en 's Hertogenbosch f 325,000, normaallessen f 62.000 en opleiding van onderwijzers en onderwijzeressen op lagere scholen f 17,000. Bij deze posten treedt de regering in eene uitvoerige toelichting. Zij zegt: „op het laatst van het vorige jaar waren de plannen betrekkelijk de oprigting der rijks kweekscholen nog bij de ambtenaren van den waterstaat in bewerking. Eenigen tijd daarna zijn zij door hen voltooid en ingediend. Bij onderzoek bleek, dat zij, wat betreft de indeeling, het getal en de ruimte der vertrekken, vrij uiteenloopende waren. Daar het nu noodig scheen, de drie rijks inrigtingen zoo veel mogelijk met elkander te doen overeenstemmen, werd eene omwerking der plannen door één persoon, na een nader overleg met de drie benoemde directeuren, raadzaam geoordeeld. De landsbouwmeester werd daartoe het meest bevoegd geoordeeld. Er zijn nu ontwerpen gemaakt, die aan de eischen voldoen. De kosten voor elke kweekschool, de woning van den directeur daarin begrepen, zijn geraamd op f 150,000, dus in het geheel f 450,000. Daarvan zou in 1862 f 250,000 worden gevorderd, terwijl het overige in 1863 zou noodig wezen. Het bouwen zal echter weder een oponthoud van twee jaren doen ontstaan. Daar nu de noodzakelijkheid aan vermeerdering van het onderwijzend personeel zich steeds dringend doet gevoelen, en er vooral groote behoefte is aan goed voorbereide en wetenschappelijk ontwikkelde en gevormde onderwijzers, heeft de regering gemeend tot een tijdelijken maatregel te moeten overgaan; zij heeft namelijk besloten, het onderwijs aan de kweekscholen reeds met het najaar van 1861 een begin te doen nemen en de kweekelingen intusschen te huisvesten bij ingezetenen. Voor deze kosten, en die van het onderwijs is f 75,000 uitgetrokken, hetgeen met de f 250,000 voor het bouwen f 325,000 uitmaakt.

Er zijn thans in het geheel 23 gemeenten, waar meer of minder volledig normaallessen worden gegeven, en daaronder behooren Middelburg, Zierikzee, Goes en Tholen. De kosten van al die inrigtingen beloopen gezamenlijk f 52,000. Het getal der genen, die de lessen onder genot van grootere of kleinere rijks toelagen volgen, bedragen thans reeds ongeveer 400 hetwelk met nog 70 zal vermeerderd worden.

Onder art. 114, onderhoud van historische gedenkteekenen, is f 6000 begrepen als $\frac{1}{3}$ gedeelte van een subsidie van f 18,000, dat de regering wil verleenen voor verder herstel van den Dom te Utrecht. Het geldt hier, zegt de regering, een der uitstekendste monumenten van gothische bouworde in ons vaderland, welks herstel in de laatste jaren krachtig onder handen is genomen. Sedert 1850 is daaraan eene som van ongeveer f 109.000 besteed, bijeengebragt door geldleeningen, giften der provincie en van leden der gemeente, zoo mede schenkingen, terwijl bovendien enkele gedeelten voor rekening van partikulieren zijn vernieuwd. Thans echter zijn die middelen, met uitzondering der renten van de legaten, grootendeels uitgeput. Niet te min zijn er gedeelten die dringend voorziening vorderen, en het is voor het meest noodzakelijke, de herstelling van den zuidelijken transept, dat het rijkssubsidie wordt verzocht. De zelfde redenen, die er toe hebben geleid om een nog aanzienlijker rijks subsidie voor de herstelling der St. Janskerk te 's Hertogenbosch toe te staan, zijn naar het inzien der regering ook hier aanwezig.

Art. 125 betreft den post van jaarwedden der ambtenaren enz. bij 's rijks museum van natuurlijke historie te Leiden. Uit de bijgevoegde toelichting blijkt, dat de verzameling van geologische voorwerpen, die thans op het Paviljoen te Haarlem is geplaatst en gediend heeft tot bouwstof voor de geologische beschrijving en kaart van Nederland, nu deze arbeid nagenoeg is voltooid naast de soortgelijke voorwerpen in 's rijks museum van natuurlijke historie zal geplaatst worden. Voor de bewaring en de zorg voor de verdere aanvulling en bewerking zal dr. W. C. H. Staring op een traktement van f 1600 daarbij geplaatst worden als conservator. De regering gelooft, dat de verzameling te Leiden veel meer nut zal doen dan te Haarlem.

Bij art. 133 is het subsidie der akademie van wetenschappen van f 14,000 tot f 20,000, en bij art. 141 dat der akademie van beeldende kunsten van f 3200 tot f 17,600 verhoogd. De eerste verhooging strekt om de uitgave van belangrijke verhandelingen te bespoedigen, terwijl de tweede het gevolg is van eene reorganisatie der akademie van beeldende knnsten.

Onder de 9e afdeeling, armwezen, is op deze begrooting voor het eerst de post van betalingen op grond der zevenkinderenwet (29 Nivôse XIIIde jaar) weggebleven. Er zijn voortaan geene betalingen van dezen aard meer te doen. Op de begrooting van het loopende jaar 1861 komt daartoe betrekkelijk voor het laatst een post van f 250 voor.

Bij art. 154, kosten der visscherijen, onderdeel *f*, kosten voor de kunstmatige oesterteelt, f 850, teekent de regering aan: „Het ligt niet in de bedoeling, de proeven met de kunstmatige oesterteelt in de Zuiderzee, welke nu voor de tweede maal genomen worden nog eens te herhalen. Welke ook haar uitslag zij, zal men het verder aan de bijzondere nijverheid overlaten die proeven voort te zetten. Intusschen wenscht men de middelen te hebben om in geval van gunstigen uitslag, in Zeeland en misschien ook elders het zelfde systeem, maar op kleiner schaal, mede in werking te brengen, op dat ook de belanghebbenden in die streken in de gelegenheid zouden zijn, daarmede hun voordeel te doen."

Uit art. 159, jaarwedde van den adviseur voor den landbouw f 1400 en reis- en verblijfkosten van dien ambtenaar f 1000, verneemt men dat de regering sedert geruimen tijd de behoefte gevoeld heeft aan een adviseur, met de noodige kennis toegerust om de regering ten aanzien van de belangen van den landbouw voor te lichten en wien men, onder andere, met de bewerking van het jaarverslag van den landbouw en met het beheer der verzameling van landbouwwerktuigen, alsmede met het toezigt op het door de regering ondersteunde landbouwonderwijs zou kunnen belasten. Men is dus voornemens zulk een ambtenaar aan te stellen.

De nieuwe post art. 165, kosten van het toezigt op den doortogt en het vervoer van landverhuizers, is zeer in het ruwe, daar men nog de ondervinding mist, geraamd op f 3000, gegrond op de onderstelling dat er drie commissien zullen werkzaam zijn.

Onder art. 166, subsidien voor nijverheid en landbouw, is het subsidie voor de landhuishoudkundige school te Groningen van f 4000 tot f 6000 verhoogd, en zijn de kosten voor de vertegenwoordiging van de belangen der nederlandsche nijverheid op de tentoonstelling te Londen in 1862, geraamd op f 45,000.

Bij de 12de afdeeling, telegrafie, is voor den aanleg, de voortzetting en voltooijing van nieuwe lijnen f 100,000 uitgetrokken. Tevens strekt deze post tot het overnemen van lijnen van bijzondere ondernemingen, hetgeen door de noodzakelijke uitvoering van onvoorziene werken in 1861 niet heeft kunnen geschieden. Voor 1862 wordt gerekend op een getal van 230 opzigters en telegrafisten, en 30 leerlingen.

Hoofdstuk X (Oorlog).

1e afd.	(artt. 1— 3)	kosten van het departement . . .	f 127,300
2e „	(„ 4— 8)	traktementen, bureaukosten, toelagen en fourragegelden voor paarden van den grooten en generalen staf van het leger, van de administratie der armee, van de provinciale en plaatselijke staven -	278,980
3e „	(„ 9—12)	traktementen, soldijen enz. van de verschillende wapenkorpsen, enz. . . . . -	8,026,300
4e „	(„ 13)	remonte. . . . . -	164,000
5e „	(„ 14)	militaire akademie . . . . -	60,000
6e „	(„ 15)	reiskosten, vacatien enz. . . . . -	28,000
7e „	(„ 16, 17)	geneeskundige dienst . . . . -	415,513
8e „	(„ 18)	vuur en licht in de wachten . . . -	25,000
9e „	(„ 19)	scheeps- en wagenvrachten en overvaartgelden, enz. . . . . . . -	50,000
10e „	(„ 20, 21)	materieel der artillerie en draagbare wapenen . . . . -	520,590
11e „	(„ 22—25)	materieel der genie . . . . -	908,800
12e „	(„ 26)	kazernering. . . . . -	244,000
13e „	(„ 27—41)	verschillende uitgaven (waaronder het kamperen van troepen f 80,000) . . . . -	207,100
14e „	(„ 42)	traktementen en verdere kosten van het korps maréchaussée . . . -	225,000
15e „	(„ 43—48)	overcomplete officieren, pensioenen, gagementen, onderstanden, lijfrenten en wachtgelden . . . . -	1,522,100
16e „	(„ 49)	onvoorziene uitgaven . . . . -	86,517
			f 12,889,000

Voor dit hoofdstuk der begrooting wordt f 100,000 minder aangevraagd dan voor het loopende dienstjaar. Ten opzigte der actieve strijdkrachten heeft geene wijziging plaats gehad. De minister wenscht voort te gaan met de werkzaamheden tot voltooijing der verdedigingswerken, tot het van trekkers voorzien onzer nog voorhanden bekwame geweren, en tot het veranderen van een aanzienlijk getal vuurmonden in getrokken geschut van zwaar, middelbaar en ligt kaliber, op zoodanige wijze dat daarbij al het bestaande artillerie-materieel nagenoeg onveranderd behouden blijft. Voor sommige onderwerpen, bepaaldelijk voor de kazernering, is de minister verpligt geweest meer aan te vragen, doch de meest mogelijke zuinigheid is daarbij geenszins uit het oog verloren.

Bij de artilleriekorpsen bestaat een groot gebrek aan korporaals en onder-officieren. Leeftijd en gemis aan primitieve opvoeding maken het voor de vrijwilligers niet zelden onmogelijk, zich de voor die graden vereischte vrij uitgebreide kennis eigen te maken. In den laatsten tijd is dus met wezenlijke bezorgdheid naar middelen omgezien, om dat gebrek te verhelpen. De goede uitkomsten van het instructie-bataljon voor de infanterie te Kampen, hebben den minister tot het besluit gebragt om eene dergelijke instructie-kompagnie voor de artillerie te Doesburg op te rigten.

Ten aanzien van het materieel der artillerie berigt de minister:

dat de getrokken kanons van 4 ponden voortdurend blijven voldoen, en men steeds voortgaat de voorhanden ligte bronzen kanons van 6 ponden, door volgieting en weder opboring, op dit kaliber te brengen;

dat het getrokken kanon van 30 ponden verkregen door het uitboren van een bronzen kanon van 24 ponden op het kaliber van 0,16 el, de verwachting verre heeft overtroffen, zoo dat men onmiddellijk na afloop der proeven is overgegaan tot het inrigten van dergelijke vuurmonden voor de kustverdediging;

dat een lang bronzen kanon van 12 ponden, op het kaliber van 0,125 el geboord en op eene overeenkomstige wijze getrokken als de kanons van 30 ponden, bij de vele proeven zoo uitmuntend heeft voldaan, dat men met volkomen zekerheid dien vuurmond tot een kanon voor vestingverdediging heeft kunnen aannemen.

Op 1 augustus dezes jaars waren wij in het bezit van 20 getrokken bronzen kanons van 30 ponden, naar Helder, Brielle en Hellevoetsluis gezonden voor de kustbatterijen; 1 getrokken bronzen kanon van 12 ponden, en 41 getrokken kanons van 4 ponden, waaruit 5 batterijen zijn zamengesteld. Alles is voorbereid wat noodig is om met kracht aan de voortbrenging van getrokken vuurmonden en de daarbij behoorende projectielen enz. voor de verdere uitrusting van het rijk te kunnen werken. De thans aangevraagde gelden zullen strekken tot het inrigten van plus minus 50 bronzen kanons van 24 ponden, 43 bronzen kanons van 18 ponden tot getrokken kanons van 30 ponden, 300 bronzen kanons van 12 ponden tot getrokken kanons van dat kaliber, en 45 korte ligte bronzen kanons van 6 ponden tot getrokken kanons van 4 ponden, alles met de noodige uitrusting van projectielen enz. Ook zal het gereedmaken van getrokken geschut voor de marine en de kolonien worden voortgezet.

De proeven met verschillende getrokken geweren worden voortgezet, doch men heeft nog geene beslissing kunnen nemen, die de minister ook niet zal verhaasten, omdat de denkbeelden omtrent een nieuw in te voeren geweer nog zeer uiteenloopen, en omdat het thans bij het leger in gebruik zijnde geweer als een zeer voldoend wapen is te beschouwen.

Het aantal getrokken geweren was op 1 augustus jl. tot 83,000 geklommen en men mag aannemen dat er op het einde van dit jaar 100,000 voorhanden zullen zijn. De 12,000 aanwezige tiraljeurgeweren zullen door opboring op het kaliber der getrokken geweren no. 1 gebragt worden. Van de daarna nog overblijvende gewone geweren zullen nog 50,000 stuks getrokken kunnen worden, zoo dat men tegen het einde van 1862 in het bezit zal zijn van ten minste 150,000 zeer bekwame en allezins voldoende getrokken geweren.

Op den regteroever van de Waal moeten verdedigingswerken worden aangelegd boven en beneden Lent, doch wegens de vele werkzaamheden, die nog verrigt moeten worden, zal men eerst beginnen met die boven Lent, ten bedrage van f 170,000. Ter voltooijing der stelling aan het Hollandsche diep bij Willemstad wordt f 140,000 aangevraagd, voor welke som men rekent in de beide werken ten noorden en ten zuiden van dezen stroom, te Numansdorp, en aan de bovensluis, oostwaarts van Willemstad, de noodige defensieve gebouwen te zullen kunnen daarstellen. Voor de kosten eener sluis in den Hoogen Maasdijk bij Hedikhuizen, tot verbetering der middelen tot onder water zetting in de stelling te Heusden, enz., is geschat eene som van f 180,000, waarmede waarschijnlijk de werken der positie van Heusden zullen kunnen worden voltooid.

De 16de afdeeling bevat onder art. 47 een post, die tot nog toe daarop niet voorkwam. Het is eene lijfrente aan den pruissischen generaal graaf Bulow von Dennewitz en diens mannelijke afstammelingen in de regte linie, ten bedrage van 1000 dukaten of f 5250.

Deze post wordt door de regering volgender wijze toegelicht:

„Aan den pruissischen generaal graaf Bulow von Dennewitz is ter zake van de uitstekende diensten, welke hij met zijn onderhebbend legerkorps in 1813 aan den lande heeft bewezen, door den souvereinen vorst, bij besluit van 6 februarij 1814 no. 3, als blijk van persoonlijke hoogachting en van diep gevoelde erkentelijkheid door de geheele nederlandsche natie, eene jaarlijksche lijfrente van duizend dukaten (f 5250) toegekend, met bepaling dat deze rente op dezelfde termijnen en op den zelfden voet als de gewone pensioenen zal worden betaald, mitsgaders dat te dien effecte de rente in 't grootboek der pensioenen zal worden ingeschreven. Deze rente komt dan ook voor op de lijst der gepensioneerden, onder het departement van oorlog ressorterende, welke in der tijd, zoo men vermeent in 1842, aan de tweede kamer der staten generaal is overgelegd. Tot belooning van de diensten, door genoemden generaal op nieuw aan het rijk bewezen door zijn beslissend aandeel aan de glorierijke overwinning bij Belle Alliance, is opgemelde beschikking, bij koninklijk besluit van 8 julij 1815 no. 4, in dier voege gewijzigd, dat de bedoelde rente niet alleen aan den generaal zelven gedurende zijn leven, maar ook aan zijne mannelijke afstammelingen in de regte linie, tot op het geheel uitsterven derzelve, regelmatig en zonder afbreking zal worden voldaan."

Daar de algemeene rekenkamer echter zwarigheid heeft gemaakt om die lijfrente als een pensioen te verevenen, is zij nu onder een afzonderlijk artikel op de begrooting uitgetrokken.

SNELPERSDRUKKERIJ VAN DE GEBROEDERS ABRAHAMS.